

9

NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

RESUM

En aquest apartat de l'informe s'han introduït diverses reformes: s'han tractat detalladament els sectors de les persones amb discapacitat i amb problemes de drogues, quasi no tractats en els informes anteriors, i es manté amb un bon nivell de detall tot allò referent als sectors de la infància i la família, la gent gran i la immigració. Ara bé, per motius d'espai, s'ha hagut de reduir el tractament dedicat en anys anteriors als serveis socials d'atenció primària i enguany es deixa sense tractar el sector de les dones, el qual va ser extensament presentat en la memòria sobre l'any 2003, si bé el lector pot trobar informació sobre la dona tractada de manera transversal en els apartats d'aquest informe dedicats a la demografia i la llar, a la justícia i també en aquest mateix apartat, pel que fa a la infància i a la família.

Per a propers informes s'assumeix el compromís de tractar més detalladament altres sectors i anar fer rotacions per tal que en períodes de tres anys tots siguin presentats extensament.

Igualment, s'ha ampliat i s'ha detallat bastant l'apartat dedicat a les organitzacions d'iniciativa social. L'esforç per disposar de dades fiables, iniciat l'any passat, ha donat fruits i és possible fer una presentació molt acceptable de la realitat d'aquest sector d'activitat.

9.1.

INTRODUCCIÓ

L'Institut de Serveis Socials i Esports, creat pel Consell de Mallorca l'any 2003, s'ha configurat com l'organisme que assumeix totes les transferències de serveis socials i, alhora, com l'organisme més important dels serveis socials de la comunitat autònoma de les Illes Balears pel volum pressupostari, per la diversitat d'actuacions i per les dimensions de la seva oferta, la qual cosa significa un fet d'especial importància que pot transformar l'organització i la gestió pública dels serveis socials a Mallorca. Pel que fa a Menorca i a les Pitiüses, són els consells insulars els responsables de gestionar l'oferta de serveis socials.

Cal apuntar dos aspectes importants de la configuració del sistema:

1. La manca de reforma legal. La Llei d'acció social no s'ha reformat i actualment es disposa d'un text legal completament obsolet. Tampoc no s'ha avançat en el reconeixement de drets dels ciutadans pel que fa als serveis socials.
2. La dotació de personal. Els serveis socials són intensius en recursos humans i sembla que han tingut un

creixement importantíssim, especialment en els períodes 1988-1995 i 1999-2003. En el conjunt de les Illes Balears, a més de produir-se un augment superior al del total de l'economia i del sector serveis, es caracteritza per la marcada feminització,²⁹ per la salarització i per una certa precarietat, fruit de la dependència de subvencions, precarietat encara no superada.

9.2.

ELS SERVEIS I LES NECESSITATS SOCIALS L'ANY 2004 A LES BALEARS

Com s'ha dit en el resum, aquest any només s'han pogut tractar a fons alguns sectors, mentre que es manté quant als altres una presentació bàsica i s'espera tractar-los a fons en l'informe del pròxim any.

9.2.1. L'ESTRUCTURACIÓ DE L'OFERTA DEL SISTEMA AMB RELACIÓ A LES NECESSITATS

Actualment, segons les dades del 2004, les dimensions del sistema de serveis socials ja són considerables, encara que insuficients i desequilibrades sectorialment, amb més de setanta mil persones³⁰

(poc menys del 7% de la població),³¹ amb representacions molt diferents segons els sectors d'atenció. De tota manera, cal diferenciar entre els tipus d'atenció que reben els usuaris dels serveis socials. Fent una diferenciació basada en el consum de recursos dels serveis (temps de dedicació dels professionals, recursos materials, etc.), es pot parlar de tres grans grups d'usuaris:

1. Els de nivell baix de consum. Es tracta de més de 57.779 persones, és a dir, el 72,19% del total.
2. Els de nivell mitjà de consum de recursos, amb més de 13.998 persones i el 17,49% del total.
3. Els de nivell alt de consum de recursos, amb més de 8.260 persones i el 10,32% del total. (Vegeu el quadre III-78.)

Segons aquestes dades es poden identificar els tipus de serveis dels quals són usuaris o beneficiaris en cada cas. Quant a aquesta estimació, es pot fer una presentació detallada per sectors. Es permet l'aproximació següent:

1. Població general, amb 29.520 persones (36,88% del total d'usuaris)
2. Dones, amb 2.644 persones (3,30%).

29. Per donar una idea de la magnitud de la feminització es pot calcular la taxa de masculinitat del personal (els funcionaris i els contractats; no s'hi inclouen les contractacions externes) al servei de les administracions públiques (serveis centrals dependents de la Conselleria de Benestar Social, els tres consells insulars i els serveis socials municipals o mancomunats), dedicats als serveis socials a la comunitat autònoma de les Illes Balears. La dada per al 2002 és de vint-i-tres homes per cada cent dones.

30. El volum total és de 80.037 usuaris o beneficiaris de serveis, però hi ha entre un 10% i un 20% de repeticions, és a dir, de persones que apareixen com a usuàries de dos serveis o més.

31. Atesa la població de la revisió padronal de l'1 de gener del 2004, 955.045 persones. Cal recordar que les dades sobre usuaris i beneficiaris del sistema de serveis socials són de l'any 2004 (font: IBAE, demografia, 2005).

QUADRE III-78. DADES ESTIMADES D'USUARIS I DESPESA DELS SERVEIS SOCIALS DE LA CAIB, 2004

	Usuaris 1 Nivell baix	Usuaris 2 Nivell mitjà	Usuaris 3 Nivell alt	Pressupost estimat	%
Estimació de volums totals (1)	57.779	13.998	8.260	129.594.242	100,00%
	72,19%	17,49%	10,32%		
Població general				17.500.000	13,50%
Atenció primària municipal	25.000				
Servei d'Ajuda a Domicili (2)		4.520			
Dona				3.003.000	2,32%
Programes de l'IBD directes i concertats	2.500				
Cases d'acollida			144		
Immigració internacional				420.000	0,32%
Oficines d'informació i mediació	2.900				
Allotjament temporal	290				
Menors i família				21.500.000	16,59%
Acolliments familiars permanents		24			
Acolliments familiars temporals		350			
Adopció nacional		45			
Adopció internacional		90			
Famílies cangur (família aliena)		82			
Programes de 1a valoració i urg.		320			
Programes d'atenció psicoterapèutica		350			
Centres residencials públics o concertats per a protecció de menors (llars, centres d'acollida temporal, etc.)			620		
Altres programes de protecció	750				
Programes de menors infractors i mesures judicials (llibertat vigilada, prestacions en benefici de la comunitat, etc.)	731	357			
Centres tancats i semioberts per menors infractors			105		
Prog. prevenció del conflicte juvenil	125				

Continua

QUADRE III-78. DADES ESTIMADES D'USUARIS I DESPESA DELS SERVEIS SOCIALS DE LA CAIB, 2004

	Usuaris 1 Nivell baix	Usuaris 2 Nivell mitjà	Usuaris 3 Nivell alt	Pressupost estimat	%
Persones majors				35.000.000	27,01%
Residències públiques o concertades			3.770		
Habitatges tutelats			24		
Serveis d'estades diurnes		170			
Programes d'atenció (recuperació de memòria i altres)		1.300			
Llars de dia per a persones majors	7.000				
Prestacions no contributives					
Persones majors-jubilació	3.339			9.722.413	
Persones amb discapacitat				18.400.000	14,20%
Valoració discapacitat i atenció ambulatoria	4.615				
Places en centres d'atenció de dia (ASNIMO, ASPACE, etc.), centres educació especial (Gaspar Hauser, Joan XXIII, etc.) i ocupacionals (Estel Nou, Son Agulló, La Puríssima, etc.)			2.557		
Places en centres residencials (SA CREU, AMADIBA, VUIT VENTS, etc.)			120		
Programes del Pla d'Acció (ABDEM, Coordinadora, AMADIBA, ADIPE, Es Garrover, etc.) i treball amb suport		720			
Prestacions no contributives					
Invalidesa	4.239			14.671.634	
Prestacions LISMI (residuals) SGIM, SATP, SMDT	840			1.427.195	
Atenció drogodependències				2.450.000	1,89%
Atenció ambulatoria a drogodependències (CAD del Govern, atenció dels consells, centre de dia, metabus, etc)		2.070			
Altres programes d'alta intensitat (centres)			170		

Continua

QUADRE III-78. DADES ESTIMADES D'USUARIS I DESPESA DELS SERVEIS SOCIALS DE LA CAIB, 2004

	Usuaris 1 Nivell baix	Usuaris 2 Nivell mitjà	Usuaris 3 Nivell alt	Pressupost estimat	%
Situacions de risc d'exclusió				5.500.000	4,24%
Unitats de valoració	450				
Renda mínima d'inserció (3)		1.100			
Centres d'acollida i atenció residencial (Ca l'Ardiaca, La Sapiència, Sa Placeta, Can Pere Antoni, etc.)			750		
Menjadors socials		2.500			
Unitats mòbils d'emergència social	5.000				

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les memòries d'administracions i serveis.

1. Es tracta de dades estimades. La suma de persones inclou repeticions (entre un 10 i un 20%).

No s'hi inclouen dades sobre alguns sectors, com minories socioculturals (Pla gitano, per ex.).

No s'hi inclouen dades d'iniciativa social de 1a magnitud (Creu Roja, Càritas, etc.).

Les dades pressupostàries inclouen tots els capítols, menys inversions.

2. És un servei especialment utilitzat per persones majors.

3. Els beneficiaris són famílies.

3. Immigrants internacionals, amb 3.190
persones (3,99%)

4. Menors i famílies, amb 3.949 persones
(4,93%)

5. Gent gran, amb 15.603 persones
(19,49%)

6. Persones amb discapacitat, amb
12.251 persones (15,31%).

7. Atenció a persones amb drogode-
pendències, amb 2.240 persones
(2,80%)

8. Situacions de risc d'exclusió, amb 9.800
persones (12,24%)

Hi ha tres sectors que inclouen una palesa repetició de subjectes: es tracta dels sectors de la població general, de la gent gran i de les persones amb discapacitat. La presència de beneficiaris de prestacions en els dos darrers sectors i la consideració del primer sector com a entrada en el sistema permeten afirmar la presència de repeticions. La manca d'un sistema informatiu adequat limita la possibilitat d'identificar aquestes repeticions, així com les rotacions pels diversos sectors i altres circumstàncies que caldria esbrinar.

Pel que fa a les dimensions pressupostàries totals, superen els 129 milions d'euros,³² xifra que significa una mitjana de

32. L'estimació que s'ha fet inclou tots els capítols, menys les inversions, i el volum global exactament és de 129.594.242 euros.

1.619 euros per persona i any. Les dades, analitzades com a percentatge del PIB, permeten comprovar que es tracta d'una quantitat entre el 0,7 i el 0,8%.³³ No hi ha criteris que permetin fer una valoració en un sentit o un altre. El que sí que es pot fer és una estimació del que representen en els pressuposts de les administracions públiques, per comprovar si s'acompleix el 6% al qual obliga la Llei d'acció social.

9.2.1.1. Les necessitats no expressades

Les estimacions anteriors no inclouen totes les necessitats no expressades, les necessitats silenciades per diversos motius. D'entre les necessitats que es poden preveure actualment, se'n podrien destacar les següents:

- Les dades de persones en diverses situacions de greu dependència, en especial la gent gran amb malalties cròniques incapacitants. El dèficit actual, segons les dades de prevalença de les dependències,³⁴ és considerable pel que fa tant als serveis d'ajuda a domicili com als centres d'estades diürnes i les places de residències, encara que els càlculs depenen dels estàndards que s'utilitzin. Si s'estima en el 34% de les persones de setanta-cinc anys o més les que es troben en situacions de dependència (en el nivell de greu discapacitat), s'hauria de donar atenció a 20.895 persones. Si s'estima en el 67% de les persones de setanta-cinc anys o més les que es troben en situacions de dependència (en el nivell de greu discapacitat i de discapacitat severa), s'hauria de donar atenció a 41.175 persones. Com es pot observar en el quadre III-78, el nivell de cobertura d'aquestes necessitats no arriba ni al 10% de la gent gran.
- Les dones treballadores del sexe en situacions de risc, sigui per esclavatge (màfies), per greus situacions d'explo-tació o per la manca de recursos adients per canviar d'activitat. Les estimacions actuals calculen en dues mil cinc-cents el nombre de dones que, amb intensitats diferents, es dediquen a aquesta activitat i, a partir de les dades dels diversos serveis i entitats (Metges del Món, Creu Roja, Oblates, Adoratris), es pot dir que més del 60% d'aquestes dones es troba en situacions que requereixen un suport actualment no disponible amb les dimensions, les qualitats i els tipus d'atencions necessaris.³⁵
- El jovent en situacions precàries de diversos tipus. Considerant les situacions socioeconòmiques dels joves de devuit anys o més anys,³⁶ se'n poden diferenciar diversos nivells:
 - Situacions «normalitzades»: 37,6%

33. Les dades del producte interior brut considerades són les del PIB a preus de mercat (preus corrents) del 2003, amb més de 17.600 milions d'euros (font: INE, CRE, 2005).

34. Les estimacions a partir de dades demogràfiques només són fiables amb la gent gran. Aquí no s'han fet estimacions amb persones en diverses situacions de discapacitat, per les dificultats a l'hora de trobar dades de prevalença actuals fiables.

35. Vegeu: <http://campusextens.es/congreso/>.

36. Font: elaboració pròpia a partir de les dades del mercat de treball del 2004, enquesta dels joves (1998 i 2005).

- 15,9%: independents amb ingressos suficients
- 21,7%: dependents amb ingressos complementaris
- Situacions properes a patrons estables: 23% (dependents amb pocs ingressos, però regulars)
- Situacions vulnerables i de precarietat: 38%
 - 18,7%: dependents amb molt pocs ingressos
 - 9,9%: dependents sense cap ingressos
 - 9,4%: independents i ingressos insuficients o inestables

Només considerant el sector en pitjors situacions, es pot parlar d'entre un 9% i un 15% de joves en situacions de precarietat, és a dir, entre 15.311 i 25.518 joves en situacions de precarietat, en funció dels criteris considerats.

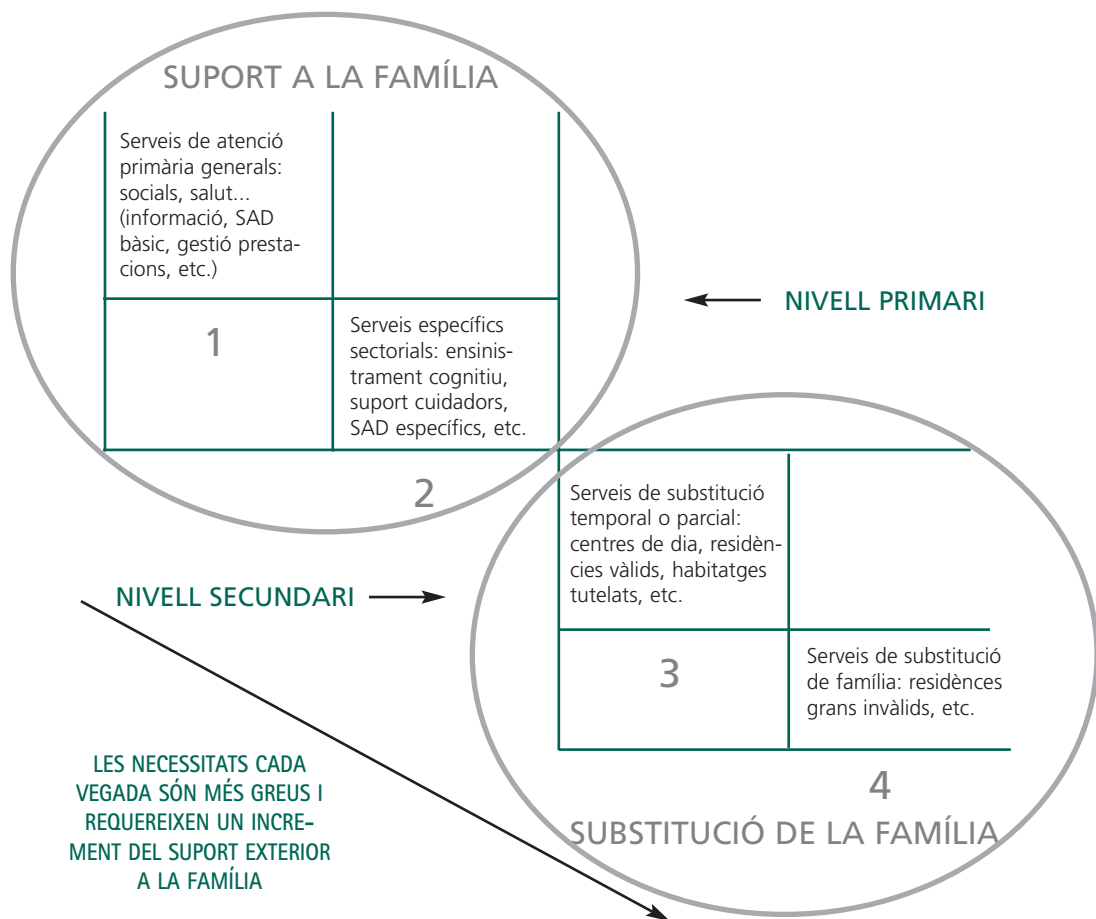
Cal recordar que tots els estudis sobre l'exclusió coincideixen a afirmar que la nova pobresa afecta la gent gran, les dones i el jovent. En els dos darrers sectors, es troben especialment afectats per aquesta pobresa els immigrants internacionals. Els serveis socials encara no han assumit suficientment el que signifiquen els recents canvis socioeconòmics (la immigració, per exemple), polítics (els límits polítics a la construcció de l'estat del benestar) i socioculturals (els canvis en la família i els sistemes de suport informals) en relació amb les necessitats.

9.2.1.2. Les lògiques dominants en els serveis socials de les Illes Balears

Per analitzar amb més detall la dinàmica de les necessitats en relació amb l'estructuració del sistema, es pot iniciar l'estudi de les lògiques presents, és a dir, els diversos processos i discursos sobre els processos que són considerats quan es decideix sobre les polítiques de serveis socials. Les lògiques considerades en els serveis socials són de dos tipus: la lògica de les necessitats (greus obstacles per a l'autonomia) i la lògica de l'oferta (estructuració dels dispositius de prevenció i d'atenció). Les dues lògiques són molt diferents, però es troben directament relacionades en diversos àmbits:

1. Les necessitats socials estan directament relacionades amb l'estructura i la dinàmica del sistema socioeconòmic i sociocultural.
2. Les necessitats són molt més canviants i assumeixen formes d'expressió i d'ocupació diverses, segons els grups culturals implicats.
3. Les ofertes de serveis socials s'estructuren en funció de dinàmiques pròpies (dotacions i disponibilitats pressupostàries, estructuració de l'administració, canvis polítics, etc.), les ofertes de serveis depenen del tipus d'estat que s'ha desenvolupat.

Les relacions concretes poden assumir diverses combinacions de necessitats i tipus de serveis, d'acord amb l'esquema següent:

En aquesta presentació, els dos grans nivells de necessitats i de serveis s'estructuren en relació amb la família, atès que és la que assumeix l'atenció principal a les necessitats i la que estableix els marges de redefinició del sistema (què pot assumir i què no). Els quatre àmbits concrets de necessitats no es corresponen directament amb quatre àmbits d'oferta. El que s'ha fet fins ara és desenvolupar la identificació dels diversos àmbits d'oferta per sectors

d'atenció, però s'ha oblidat el caràcter integral dels processos de les necessitats, així com el seu caràcter dinàmic.³⁷

9.2.2. LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

Com ja és tradicional, són dos els àmbits d'atenció que cal analitzar en relació amb l'actuació dels serveis socials en l'àmbit de la infància:

37. Aquest estudi de les lògiques de les necessitats i els serveis, actualment en curs, forma part dels treballs preparatoris de propers informes del CES.

- La protecció dels menors, a càrrec dels consells insulars.
- Les actuacions en la reforma de l'àmbit dels menors, responsabilitat del Govern de la comunitat autònoma.

9.2.2.1. La protecció dels menors

9.2.2.1.1. Mallorca³⁸

En el cas de Mallorca cal destacar l'increment general d'activitat que s'ha produït en tot el servei.

Durant aquest any, el Servei de Protecció al Menor i Atenció a la Família de l'Institut de Serveis Socials del Consell de Mallorca ha incoat 345 diligències i 283 expedients de protecció. Això suposa 33 diligències i 46 expedients de protecció per sobre de l'exercici anterior (un 9,56% i un 16,25%, respectivament, per sobre de l'any anterior). A més, s'han atès 484 demandes sense haver d'iniciar cap procediment, 105 més que l'any 2003 (això suposa un increment del 21,69% en relació amb el 2003).

9.2.2.1.1.1. Les tuteles

Pel que fa a les tuteles, s'han constituït 147 noves tuteles (137 l'any 2003, un 6,80% més), mentre que en 52 casos s'ha produït la baixa de tuteles ja constituïdes (un notable 38,56% més que l'any 2003).

9.2.2.1.1.2. Els acolliments familiars

El nombre total d'acolliments formalitzats ha estat de 166, mentre que en 70 casos s'ha produït la baixa de l'acolliment. Del

total d'acolliments, 68 (40,96%) han estat temporals; 73, (43,97%) permanents, i 25 (15,06%), preadoptius; aquests són els únics que se situen per sota dels nivells de l'any 2003.

9.2.2.1.1.3. Els acolliments residencials

A Mallorca, s'han produït 252 altes de menors en centres d'acolliment residencial (171 l'any 2003), xifra que suposa un increment del 32,14% respecte de l'any anterior, mentre que les baixes han estat 222, cosa que, en relació amb l'exercici 2003, implica un increment del 54,95%. Com es pot veure, sobresurt l'augment de l'increment de la ja elevada rotació que presenten aquests recursos.

9.2.2.1.1.4. Les adopcions

S'han formalitzat 10 resolucions d'adopció nacional i s'han rebut 86 sol·licituds d'adopció per a l'Estat espanyol. Pel que fa a l'adopció internacional, s'han formalitzat 79 adopcions i s'han rebut 181 sol·licituds. Així, doncs, durant aquest any s'han efectuat 89 adopcions, 27 menys que l'any 2003.

9.2.2.1.1.5. El programa de menors infractors

En aquest apartat es fa referència als menors infractors de menys de catorze anys. Cal recordar que la legislació vigent estableix com a competència de les entitats titulars en matèria de protecció de menors la intervenció en aquests casos, en què es prioritza la concepció protectora per sobre de la reformadora o penal. En

38. Memòria 2004 del Servei de Protecció al Menor i Atenció a la Família (2005), Palma, Institut de Serveis Socials, Consell de Mallorca.

el cas de Mallorca s'han incoat 291 expedients relacionats amb conductes delictives de menors de catorze anys, 21 expedients menys que en l'exercici anterior.

9.2.2.1.2. Menorca

Durant aquest període s'han incoat 215 casos nous. Aquesta dada suposa un lleuger increment (3,25%) en relació amb l'any 2003.

El nombre d'expedients de protecció ha estat de 36, mentre que s'han generat 45 diligències prèvies. Es varen arxivar 54 diligències prèvies (entre les quals corresponen a l'any en curs més altres d'exercicis anteriors) i vuit motivaren la incoació d'un expedient de protecció.

Les situacions que motivaren la incoació d'un expedient protector són les que figuren en el quadre III-79.

9.2.2.1.2.1. Les tuteles

Durant l'any 2004 s'han assumit catorze noves tuteles (cinc més que l'any anterior).

9.2.2.1.2.2. Els acolliments familiars

Durant el període esmentat s'han constituït desset acolliments familiars, vuit dels quals s'han constituït com a acolliments familiars simples, vuit de permanents i un de preadoptiu.

Durant l'any 2004 s'han arxivat quatre acolliment familiars. Cal destacar que durant l'exercici 2004 només una família s'ha presentat com a candidata per acollir un menor. Per això, es considera la necessitat de fer anualment una campanya de difusió sobre aquesta qüestió, atès que l'any 2001 se'n va fer una i es varen captar set famílies.

QUADRE III-79. MOTIU D'OBERTURA D'EXPEDIENT DEL SERVEI D'INFÀNCIA, ADOLESCÈNCIA I FAMÍLIA (2004)

Situació de risc	1
Abandonament, desatenció i desemparament	12
Maltractaments	6
Valoració d'acolliment familiar	6
Ingrés UPA	3
Dificultat control conducta del menor	2
Sol·licitud de guarda	2
Col·laboració	1
Adopció	1
Conflicte menor	1
Menor immigrant no acompanyat	1
Total	36

Font: Institut de Serveis Socials. Consell de Mallorca.

QUADRE III-80. NOMBRE I MOTIU D'ALTA DEL SERVEI D'INFÀNCIA, ADOLESCÈNCIA I FAMÍLIA (MENORCA) (2004)

Per sol·licitud dels pares	7
Ingrés fet per les forces de seguretat	4
Cessament d'acolliment familiar	5
Assumpció de tutela	7
Fiscalia	2
Per sol·licitud del menor	1
Total	26

Font: Servei d'Infància, Adolescència i Família. Departament de Benestar Social. Consell Insular de Menorca.

QUADRE III-81. NOMBRE I MOTIU DE BAIXA DEL SERVEI D'INFÀNCIA, ADOLESCÈNCIA I FAMÍLIA (MENORCA) (2004)

Reintegració familiar	16
Acolliment familiar	7
Per assoliment de la majoria d'edat	1
Per pròpia voluntat del menor	1
Total	25

Font: Servei d'Infància, Adolescència i Família. Departament de Benestar Social. Consell Insular de Menorca.

9.2.2.1.2.3. Els acolliments residencials

A Menorca, el recurs residencial de protecció de menors és el Centre Residencial i de Primera Acollida. Es tracta d'un centre de titularitat pública que depèn del Consell Insular de Menorca i que és gestionat per aquest mateix consell.

El nombre d'acolliments residencials efectuats durant l'any 2004 ha estat de vint-i-sis menors, de manera que s'han reduït un 24% els ingressos en relació amb l'any anterior. El motiu principal d'internament ha estat la sol·licitud de guarda dels pares. (Vegeu els quadres III-80 i III-81.)

L'internament suposa en aquest cas un recurs «d'emergència» al qual es recorre quan el clima de convivència a la llar es fa insostenible, situació que es dona especialment amb els adolescents. Pel que fa infants més petits, es duu a terme una important tasca de prevenció de situacions extremes i es fa la intervenció familiar de manera preferent en el mateix entorn del menor (sempre que tingui la seguretat suficient).

9.2.2.1.2.4. Les adopcions

Durant l'any 2004 es va presentar una proposta judicial d'adopció i es varen consti-

tuir judicialment una sentència d'adopció i un acolliment familiar preadoptiu.

S'han rebut nou sol·licituds d'adopció d'àmbit nacional, sis de les quals s'han valorat com a idònies, una s'ha declarat no idònia i les restants es troben en procés de valoració tècnica.

En la via de l'adopció internacional s'han rebut denou noves sol·licituds (vuit per a la república popular de la Xina, set per a la federació Russa, una per a Madagascar, una per al Marroc, una per a Mèxic i una per a Ucraïna.). Només en un cas s'ha denegat la idoneïtat de la família per adoptar.

9.2.2.1.2.5. El programa de menors infractors

S'han incoat seixanta-una actuacions vinculades a conductes d'infracció de la llei per part de menors de catorze anys (onze més que l'any 2003). Cap s'ha convertit en expedient de protecció, mentre que se n'han arxivat cinquanta-tres (que poden correspondre a casos de l'any 2004 i a casos provinents d'anys anteriors).

Pel que fa a les dades dels menors infractors, el grup més rellevant és el de catorze anys, seguit relativament de prop pel de tretze anys.

9.2.2.1.3. Eivissa i Formentera³⁹

Durant l'any 2004 s'han incoat 134 expedients de protecció que, afegits als ja

oberts, sumen un total 1.491 expedients de protecció vigents.

9.2.2.1.3.1. Les tuteles

S'han efectuat nou tuteles, quantitat substancialment inferior a les vint de l'any 2003, mesura que s'ha cessat en set casos (cinc l'any 2003).⁴⁰ El nombre total de menors tutelats pel Consell d'Eivissa i Formentera al final de l'any 2004 és de trenta-set. Cal fer constar que en tres casos es va cessar la tutela perquè els menors varen passar a l'adopció, en un cas es va finalitzar la tutela perquè el menor va complir la majoria d'edat, en dos casos es va fer per motius no especificats i només en un cas es va produir el cessament per la reunificació familiar.

9.2.2.1.3.2. Els acolliments familiars

Durant el període analitzat s'han formalitzat desset acolliments administratius (devuit menys que l'any 2003), dotze dels quals s'han formalitzat amb caràcter temporal simple i cinc han estat formalitzats amb caràcter «provisional».⁴¹ Han finalitzat per diversitat de motius vint-i-sis acolliments. El total de menors en acolliment familiar vigent al final del 2004 és de tres amb caràcter preadoptiu, onze amb caràcter temporal simple, desset de permanents i set menors en acolliment familiar «provisional».⁴²

39. Dades subministrades pel Servei de Protecció de Menors del Patronat per a la Protecció de la Salut Mental i el Benestar Social, Conselleria de Salut i Benestar Social del Consell d'Eivissa i Formentera.

40. Com que les quantitats expressades corresponen a volums d'efectius relativament baixos, n'obviarem, en aquesta i en les ocasions successives, l'expressió percentual, llevat que la trobem significativa.

41. Sic. de l'original.

42. Ibid.

Pel que fa a les sol·licituds d'acolliment familiar durant l'any 2004, només se n'han rebut dues. En total, en data 31 de desembre del 2004 hi havia d'alta devuit sol·licituds d'acolliment familiar.

9.2.2.1.3.3. Els acolliments residencials

Durant l'any 2004 s'han produït trenta-sis altes d'acolliment residencial als dos centres del Consell —gestionats per l'Institut Nacional de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS) i per l'Orde de les Germanes Trinitàries, respectivament—, vint menors al centre d'acolliment residencial (CREM) i setze a la unitat de primera acollida (UPA). Cal destacar que tretze del total dels menors acollits són menors estrangers no acompanyats, que posteriorment, en virtut d'un conveni subscrit amb el Consell de Mallorca, han estat derivats al centre d'acolliment de menors immigrants (CAMI). Globalment, i en relació amb l'any 2003, ha disminuït l'activitat general respecte dels acolliments residencials. Durant el mateix any trenta-set menors han estat baixa dels centres residencials esmentats i tretze menors retornaren amb la família.

9.2.2.1.3.4. Les adopcions

Durant l'any en curs s'han rebut trenta-cinc sol·licituds d'adopció, sis en l'àmbit nacional i vint-i-nou en l'àmbit internacional. S'han formalitzat tres resolucions d'adopció nacional i desset d'internacional, de manera que s'han adoptat menors provinents de la Xina (deu menors), de Colòmbia (dos menors), d'Etiòpia (un menor) i de Rússia (tres menors).

9.2.2.2. La reeducació dels menors infractors⁴³

9.2.2.2.1. L'àrea de menors infractors

9.2.2.2.1.1. L'execució de mesures de medi obert

Tal com estableix la Llei 5/2000, de responsabilitat penal dels menors, a més de l'aplicació simple de la mesura de llibertat vigilada i del fet que l'educador n'adapti el contingut al menor i a la família, aquesta mesura es combina amb d'altres: llibertat vigilada amb diferents tractaments ambulatoris, llibertat vigilada amb assistència al centre de dia, llibertat vigilada amb tasques socioeducatives i llibertat vigilada cautelar. La mesura de tractament ambulatori és per al tractament psiquiàtric i/o psicològic i per al tractament de desintoxicació. Altres mesures que s'executen són mediacions o reparacions, convivència amb la persona o el grup educatiu, assistència al centre de dia, prestacions en benefici de la comunitat i tasques socioeducatives.

El nombre de resolucions notificades a l'entitat pública de l'1 de gener al 31 de desembre del 2004, amb independència de la data en què es va cometre la falta o el delictes es pot veure en la graella que recollim a continuació. (Vegeu el quadre III-82.)

El nombre de mesures en execució per illes (la suma de les mesures que s'executaven l'1 de gener del 2004 més les efectivament iniciades al llarg del mateix any,

43. Memòria 2004 de la Direcció General de Menors i Família (2005), Palma, Conselleria de Presidència i Esports, Govern de les Illes Balears.

QUADRE III-82. MESURES DE MEDI OBERT (2004)

Notificades				
	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa
LLV	432	394	28	10
Tractament ambulatori	70	65	4	1
Mediació - conciliació	170	136	25	9
PSBC	213	179	14	20
TSE	50	48	1	1
Altres	2	2	—	—
Total	937	824	72	41

Font: Direcció General de Menors i Família. Conselleria de Presidència i Esports. Govern de les Illes Balears.

QUADRE III-83. MESURES DE MEDI OBERT (2004)

Executades				
	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa
Llibertat vigilada	362	330	26	6
Tractament ambulatori	72	67	3	2
Mediació - conciliació	203	150	46	7
Prestació de serveis en benefici de la comunitat	202	152	26	24
Tasques socioeducatives	55	53	1	1
Altres	2	2	—	—
Total	896	754	102	40

Font: Direcció General de Menors i Família. Conselleria de Presidència i Esports. Govern de les Illes Balears.

encara que no hagin finalitzat) es recullen en el quadre III-83.

Pel que fa a les mesures aplicades, globalment han disminuït un 9,12% en relació amb l'exercici anterior.

9.2.2.2.1.2. L'execució de mesures d'internament

Al llarg de l'any 2004 la Direcció General de Menors i Família ha atès vuitanta-nou

menors i joves en els centres educatius Es Pinaret i Es Fusteret, deu menors menys que l'any 2003.

Es recull a continuació es poden veure els ingressos produïts en funció de la modalitat d'internament imposada als menors. (Vegeu el quadre III-84.)

A més de les dades esmentades, cal fer esment a l'obertura de l'anomenada Llar de Convivència. Aquest és un pis destinat

QUADRE III-84. MENORS I JOVES ATEOSOS PER RÈGIM D'INTERNAMENT (2004)

Ingressats abans del 2004 i amb permanència durant el 2004	
Internament en règim obert	5
Sentència	4
Cautelar	1
Internament en règim semiobert	20
Sentència	15
Cautelar	5
Internament en règim tancat	13
Sentència	4
Cautelar	9
Altres ingressos	5
Internament terapèutic	1
Permanència de cap de setmana en un centre	4
Ingrés a la presó	60
Detencions	8
Ingressos durant l'any	52
Total	103

Font: Direcció General de Menors i Família. Conselleria de Presidència i Esports. Govern de les Illes Balears.

a complir el que estableix la Llei 5/2000, de responsabilitat penal del menor, en l'article 7.1.i), i que ha de permetre que el menor passi a conviure temporalment en un grup educatiu per tal d'afavorir-ne la inserció social.

9.2.2.2.1.3. Els programes d'inserció

9.2.2.2.1.3.1. El Programa de garantia social: ajudant de manteniment d'embarcacions

El programa esmentat pretén encaminar el jove que hi participa vers noves propostes de formació i d'inserció laboral. Això es fa mitjançant el curs de garantia social a l'Escola Nacional de Vela

Calanova. Durant aquest període han participat en aquest programa quinze menors, dotze dels quals varen obtenir el certificat d'aprofitament. Aquest és un programa cofinançat, al qual la Direcció General d'Infància i Família aporta la quantitat de 6.681,74 euros, en concepte de material i eines del taller de fusteria.

9.2.2.2.1.3.2. «Dalias»: programa de formació i d'inserció laboral

El programa «Dalias» és una iniciativa que es va iniciar de manera conjunta entre el Govern de les Illes Balears, a través de la Conselleria de Treball i Formació i l'extingida Conselleria de Benestar Social —ara, Conselleria de Presidència i Esports

(Direcció General de Menors i Família)— i el Fons Social Europeu. Durant l'any 2004 ha cessat l'aportació del Fons Social Europeu i de la Conselleria de Treball i Formació.

Aquest és un programa de formació ocupacional i d'inserció laboral per a joves d'entre setze i vint-i-un anys en situació de risc d'exclusió sociolaboral.

Es pretén dur a terme una oferta socioeducativa que possibiliti la inserció social i la incorporació laboral dels joves i prioritzar-ne els que estan subjectes a mesures judicials, que s'han de materialitzar en una feina i en el manteniment d'aquesta feina. Els destinataris són joves procedents dels circuits dels serveis socials, del sistema de protecció de menors, del sistema judicial per a menors i dels instituts que necessiten aprendre un ofici i trobar un lloc de feina en el futur i que hi estan interessats. Durant l'any 2004 s'han fet 198 entrevistes a usuaris per accedir als cursos i tallers i s'han iniciat 65 processos formatius individualitzats de formació ocupacional en empreses; 73 iniciaren un dels tallers del programa i 60 resten en la llista d'espera.

9.2.2.2.2. L'àrea de família

En aquest apartat cal esmentar l'elaboració del Pla integral de suport de família 2005-2008, que el Consell de Govern aprovà el 19 de novembre del 2004 i que s'adreça a «donar a conèixer les actuacions d'ajuda a les famílies i pretén donar suport per mitjà de les seves aportacions a l'enfortiment de la família com a institu-

ció» (*Memòria de la Direcció General d'Infància i Família, 2004*, p. 62). Les àrees que estableix el Pla en matèria de política familiar són deu:

- Família i educació
- Família i salut
- Famílies en situació de risc o amb mancances familiars permanents
- Família i habitatge
- Conciliació de la vida familiar i la laboral
- Família i transport
- Família, cultura i oci
- Conflicte familiar
- Família i natalitat
- Àmbit fiscal i tributari

Pel que fa al finançament del Pla, en les dades subministrades no figura cap assignació pressupostària per desplegar aquest pla.

Del conjunt d'actuacions desenvolupades, cal destacar-ne els programes de suport a famílies en situacions especials. Aquests programes són els següents:

- Programes per a l'educació familiar i l'atenció de famílies desfavorides i en situació de risc. Aquests programes són desenvolupats per diverses corporacions locals i en part són subvencionats pel Govern balear. En el quadre adjunt podem veure la descripció d'aquests programes i les quantitats subvencionades. (Vegeu el quadre III-85.)

QUADRE III-85. PROJECTES I PRESSUPOST PER MUNICIPIS DELS PROGRAMES PER A L'EDUCACIÓ FAMILIAR I L'ATENCIÓ DE FAMÍLIES DESFAVORIDES I EN SITUACIÓ DE RISC SOCIAL (2004)

Entitat local	Projecte	Famílies ateses	Pressupost total (en euros)	Subvenció (en euros)
Alaior	Projecte pilot per a l'atenció psicològico-afectiva a famílies desfavorides o en situació de risc social	80	52.953,10	12.835,21
Alcúdia	"La mar de nins"	70	33.631,62	10.740,86
Artà	Programa per a l'educació familiar i l'atenció de famílies desfavorides i en situació de risc	16	41.095,18	12.835,21
Calvià	Projecte integral d'intervenció socioeducativa en l'àmbit familiar	900	41.107,73	14.929,55
Ciutadella	Servei d'intervenció educativa amb famílies en situació de risc	50	176.743,58	10.740,86
Felanitx	Infància i família 2004	40	111.275,69	12.835,21
Formentera	Servei de suport a famílies en situació de risc de nins i nines entre 0 i 6 anys	100	94.974,00	8.646,52
Eivissa	Suport educatiu a famílies en situació de risc social, prevenció i abordatge de les situacions de conflicte juvenil	140	39.949,66	17.023,90
Inca	Programa d'educació familiar d'intervenció familiar amb famílies desfavorides i/o en situació de risc i de prevenció i abordatge de les situacions de conflicte juvenil	24	49.227,62	17.023,90
Maó	Família saludable	200	156.804,32	14.929,55
Manacor	Comissió tècnica de joventut de Porto Cristo	106	113.834,79	17.023,90
Mancomunitat del Pla	Programa per a l'educació familiar i l'atenció de famílies desfavorides i en situació de risc	106	106.692,00	12.835,21

Continua

QUADRE III-85. PROJECTES I PRESSUPOST PER MUNICIPIS DELS PROGRAMES PER A L'EDUCACIÓ FAMILIAR I L'ATENCIÓ DE FAMÍLIES DESFAVORIDES I EN SITUACIÓ DE RISC SOCIAL (2004)

Entitat local	Projecte	Famílies ateses	Pressupost total (en euros)	Subvenció (en euros)
Mancunitat del Raiguer	Programa socioeducatiu integral d'intervenció en famílies en situació de risc	15	99.363,52	10.740,86
Marratxí	Projecte d'intervenció en infància i família en situacions de problemàtica social	85	24.000,00	12.000
Palma	Xarxa d'atenció individual i comunitària per a famílies en dificultat i risc social	330	334.490,00	19.118,24
Pollença	Programa per a l'educació familiar i atenció de famílies desfavorides i en situació de risc	10	32.750,00	14.929,55
Sa Pobla	Programa d'infància i família en situacions de risc	40	63.168,10	14.929,55
Sant Joan de Labritja	Orientació educativa en la família i en els centres educatius Programa d'educació familiar i atenció a famílies desfavorides i en situació de risc	12	9.973,44	7.480,08
Sant Antoni de Portmany	Programa d'intervenció en famílies desfavorides i en situació de risc	75	96.000,00	17.023,90
Sant Llorenç des Cardassar	Atenció a famílies en situació de risc	15	22.382,29	8.646,52
Santa Eulària del Riu	Programa d'educació familiar per a famílies multiproblemàtiques i en situació de risc	35	22.740,00	17.023,90
Santanyí	Convivre en família	15	32.644,57	6.552,17
Son Servera	Atenció a famílies desfavorides i en situació de risc	12	57.129,92	10.740,86
Total		2.476	1.812.931,13	301.585,51

Font: Direcció General de Menors i Família. Conselleria de Presidència i Esports. Govern de les Illes Balears

- Programa de suport a famílies monoparentals. Dóna suport a famílies monoparentals amb fills menors de devuit anys. Aquests programes són gestionats i executats pel Consell de Mallorca i el Consell de Menorca, als quals la Direcció General d'Infància i Família aporta un total de 47.123,82 euros.
 - Programa de mediació familiar. Programa dirigit a «atendre les situacions de ruptura de parella, a més d'altres situacions de conflictivitat familiar» que utilitza la tècnica de la mediació familiar per tal d'intentar resoldre els conflictes de les famílies demandants del servei, que l'any 2004 han estat 105. En el cas de Mallorca, el programa és gestionat des de les dependències de la Direcció General d'Infància i Família, mentre que a Menorca i a Eivissa i Formentera la gestió és a càrrec dels consells insulars respectius, que durant l'exercici 2004 han atès 76 i 85 famílies, respectivament. El total de l'aportació econòmica que el Govern de les Illes Balears destina al programa és de 76.712,04 euros (48.308,68 euros en el cas de Mallorca, 14.201,68 euros en el Consell de Menorca i 14.201,68 euros en el d'Eivissa i Formentera).
 - Programa d'orientació familiar. Aquest programa ofereix orientació socioeducativa a famílies que sol·liciten «assessorament per resoldre dubtes i dificultats que els generen cert malestar, desajust o conflicte familiar i informació sobre temes d'interès familiar o sobre recursos que tenen disponibles». Durant l'any 2004 44 famílies es varen beneficiar d'aquest programa, que té una consignació de 36.308,68 euros.
- A més, també es disposa d'una altra línia de programes anomenada programes per a menors amb problemes de conflicte social, que desplega els programes següents:
- Programa de prevenció de la violència familiar. Aquest programa pretén «dur a terme una intervenció de caire integral en nuclis familiars en els quals s'hagin detectat problemes de violència, i també establir actuacions preventives per tal de reduir la incidència d'aquesta violència i d'altres conductes desajustades en adolescents». Durant l'exercici 2004 s'han atès 41 famílies i s'ha destinat la quantitat de 65.618,78 euros al programa, que és gestionat exclusivament per la Direcció General d'Infància i Família del Govern balear.
 - Programes experimentals en l'àmbit de la infància maltractada. Aquests són programes generats des del Ministeri de Treball i Afers Socials, gestionats per les comunitats autònomes, que en el cas de la de les Illes Balears són gestionats pels consells de Mallorca i de Menorca. Aquests programes s'adrecen a prevenir les situacions de maltractament infantil i a millorar-ne la detecció i el tractament. Els beneficiaris han estat 10 en el cas del Consell de Mallorca i 187 pel que fa al Consell de Menorca. S'hi destina un total de 51.201,09 euros, desglossats en 29.500,54 euros transferits al Consell de Mallorca i 21.500,54 euros al de Menorca.

Finalment, és obligat fer referència a dos serveis que tenen una incidència rellevant sobre l'àmbit familiar:

- El Punt d'Informació Familiar és un servei «d'atenció i informació personalitzada per a famílies dirigit a atendre les necessitats de cada persona i família i donar-hi resposta presencialment o per telèfon». Durant l'any 2004 s'han atès 478 consultes, en el 41% dels casos, telefònicament, i de manera presencial, en el 59% restant.
- El Punt de Trobada Familiar és un recurs que «pretén oferir un lloc neutral destinat a facilitar el compliment dels règims de visites que estableixen els jutjats de família després d'una separació». Aquest recurs s'ubica a Palma i a Inca, i el gestiona l'Associació Balear per al Suport a la Infància i el seu Entorn, que, a més, en el cas d'Inca té el suport de l'Ajuntament. Durant l'any 2004 es varen atendre 38 famílies i se'n varen donar de baixa 29, en catorze ocasions per acord dels progenitors i en dos casos per reconciliació dels progenitors.

9.2.3. LA GENT GRAN⁴⁴

El diagnòstic social referent a la gent gran pel que fa a l'any 2004 es pot presentar de manera resumida a partir de les característiques més destacades que es presenten en els punts següents.

1. Es manté l'augment progressiu del pes poblacional de la gent gran. Segons l'Institut Nacional d'Estadística, en els

darrers trenta anys, la població de gent gran a l'Estat Espanyol s'ha duplicat, ja que s'ha passat de 3,3 milions de persones en els anys setanta (el 9,7% de la població total) a més de 6,6 milions l'any 2001 (el 17% de la població). A les Illes Balears (segons les dades de l'IBAE), el percentatge de gent gran segons el cens de l'any 2001 és del 14,68%; el mateix indicador per a l'any 1991 se situava en 14,23. Aquestes dades reflecteixen l'augment constant —i, d'altra banda, previst en les projeccions demogràfiques— del sector de població de la gent gran.

2. Hi ha un augment molt significatiu del nivell de dependència funcional de la gent gran. El nivell de dependència observat en l'interval d'edat d'entre els seixanta-cinc i els setanta-cinc anys arriba a l'1,6%, mentre que la població de gent gran de més de vuitanta anys en representa el 2,7%. (Font: enquesta sobre discapacitats, deficiències i estat de salut, 1999, INE).
3. Com a conseqüència directa del punt anterior, s'incrementa el nombre de familiars cuidadors de gent gran, que passaran a formar un col·lectiu molt significatiu. L'enquesta sobre discapacitats, deficiències i estat de salut assenyalava per a les Illes Balears que en el moment de l'enquesta el 18,41% de les llars vivia com a mínim amb una persona dependent. Si com hem dit abans, l'envelliment de la població és progressiu, podem afirmar amb seguretat que l'índex de familiars cuidadors també augmentarà progressivament.

44. Sobre la cobertura hospitalària geriàtrica de dia, vegeu l'apartat 3.2.5.4.

4. Major extensió de les necessitats d'assistència també sobre els recursos formals, és a dir, sobre els serveis i les institucions públiques amb competències sobre el tema. Aquesta extensió té (i seguirà tenint en el futur a curt i mitjà termini) un impacte clar en tres àmbits: sobre els indicadors econòmics (costos d'assistència, baixes laborals, reducció de jornades, despeses farmacèutiques, etc.); sobre els recursos tècnics (personal necessari, formació, rotacions), i sobre les polítiques preventives i d'intervenció comunitària (impossibilitat d'assumir la iniciativa pública l'assistència a la gent gran, col·lectius importants de gent gran o famílies no podran recórrer a la iniciativa privada, suport en l'atenció informal, augment de la informació, sensibilització sobre el tema).
5. Taxes de cobertura. Els recursos residencials públics a Mallorca reben la inversió més important de doblers dels ciutadans (de l'ordre de 26.300.514,20 euros) i tenen una cobertura del 0,9% de la gent gran de les Illes Balears, és a dir, arriben a les 1.159 places (pel que fa a Mallorca). Paradoxalment, els recursos comunitaris prevists inicialment per atendre la resta de gent gran d'aquest territori, ni més ni menys que el 99%, reben de l'ordre d'un quinze per cent del que es destina als recursos assistencials (de l'ordre de 3.893.349,41 euros). Si hi afegim els serveis d'atenció domiciliària, la teleassistència, Pla de prestacions socials bàsiques (PPB), etc., es pot calcular per aproximació una proporció del 25%.
6. És clar que la responsabilitat principal en l'atenció a la gent gran recau sobre l'ajuda informal: les famílies i la mateixa gent gran. Segons *El Libro Blanco de la dependencia en España*, les famílies i la mateixa gent gran representen el 62,04% del total. Els serveis d'atenció comunitària (servei d'ajuda a domicili, teleassistència, menjar a domicili, ajudes tècniques i, per extensió, centres de dia i habitatges tutelats), tot i augmentar discretament, estan enfora de tenir ràtios de cobertura properes a les plantejades en el Pla gerontològic espanyol del 1992. Per tant, l'atenció a la gent gran es dona de manera dominant dins la comunitat.
8. Es detecta una dèbil consciència pública (institucional i social) amb relació a la intervenció comunitària psicosocial i educativa amb gent gran i familiars cuidadors. Tal vegada la polarització de les polítiques en iniciatives d'oci i d'animació sociocultural (associacionismes de gent gran, etc.) fa que no emergeixi la intervenció comunitària psicosocial i educativa com un instrument capital per prevenir i per capacitar per fer front a les circumstàncies pròpies del procés d'envelliment.
9. S'observa un nivell deficitari d'intercanvis, de coordinació, i un mínim treball de xarxa entre els professionals del sector, sobretot entre l'atenció primària i la residencial.
10. Atès l'augment de població de gent gran, de dependència i de familiars cuidadors, és previsible un augment de les demandes en aquest sentit tant per part de la gent gran com dels familiars que n'hagin de tenir cura.
11. A partir del punt anterior, tot i no disposar de dades directes, preveiem una

manca de formació dels tècnics que treballin en el sector; d'una altra manera, si no una manca, sí que es nota la necessitat d'intercanviar experiències i d'actualitzar les eines de treball per fer front a aquests reptes.

12. Dins el moviment associatiu, les activitats dedicades a l'oci i les activitats socioculturals són de bon tros les majoritàries, enfront de les activitats amb un perfil de caire més social, solidari, intergeneracional i de suport a l'altre vellesa.

9.2.4. LES PERSONES DISCAPACITADES

En termes generals, podem dir que l'any 2004 s'ha caracteritzat per la transició de les transferències i per l'assumpció d'aquestes per part dels consells insulars, amb la particularitat del traspàs a l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca. Aquest fet ha incidit en la gestió i en l'execució de les prestacions (anteriorment gestionades per l'IBAS), fet que en algunes situacions ha implicat un alentiment, ja que l'engranatge en aquesta matèria no acabava de consolidar-se plenament.

L'activitat institucional amb relació a les persones amb discapacitat s'ha caracteritzat per una continuïtat de les actuacions de l'any 2003, sobretot en el terreny sociolaboral, sense produir-se canvis substancials en matèria d'atenció i de tractament del col·lectiu de les persones amb discapacitat.

9.2.4.1. Les actuacions dutes a terme des de les administracions públiques

Quant a la Conselleria de Presidència i Esports i la Direcció General de Serveis

Socials, s'ha de dir que, com a conseqüència de l'efectivitat de la transferència, i d'acord amb el que havia establert la Llei 10/2003, de 22 de desembre, amb efectes des de l'1 de gener del 2004, es va extingir la personalitat jurídica de l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS) i es varen atribuir a la Conselleria de Presidència i Esports les competències en matèria de serveis socials que no s'havien transferit als consells insulars. Mitjançant la Direcció General de Serveis Socials d'aquesta conselleria (Decret 1/2004, de 2 de gener), s'hi atribueixen les funcions relatives a les potestats en matèria de serveis socials i seguretat social que no s'han transferit als consells insulars i les que especialment es reserven al Govern i a l'Administració autonòmica, d'acord amb la Llei 14/2001, de 29 d'octubre.

Durant l'any 2004, des de la Direcció General de Serveis Socials, de conformitat amb la seva estructura orgànica, s'han gestionat tot un seguit de serveis i d'actuacions adreçats al col·lectiu de les persones amb discapacitat. Així, entre els objectius d'aquesta direcció es troben els següents: proporcionar suport a les persones amb discapacitat, executar i fer el seguiment dels plans estratègics de la comunitat autònoma de les Illes Balears — entre aquests, el de les persones amb discapacitat—, gestionar els centres base per a les persones amb discapacitat... A més, la Direcció General de Serveis Socials durant el 2004 ha promogut la participació de les diferents organitzacions mitjançant la convocatòria dels espais de col·laboració sectorial, com és el cas de la convocatòria del Consell de Persones amb Discapacitat.

Les actuacions principals es recullen en els quadres III-86 a III-90.

QUADRE III-86. VALORACIONS DEL GRAU DE MINUSVALIDESA DELS CENTRES DE VALORACIÓ DE LES PERSONES DISCAPACITADES, PER ILLES (2004)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Total
Certificat del grau de minusvalidesa	3.556	278	286	4.120
Pensions no contributives d'invalidesa	499	66	91	656
Llei d'integració social del minusvàlid (LISMI)	6	1	—	7
Protecció familiar per fill a càrrec	20	4	4	28
Total valoracions	4.081	349	381	4.811
Total pendents	—	—	—	3.014

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-87. VALORACIONS DEL BAREM DE MOBILITAT PER A L'OBTENCIÓ DE LA TARGETA D'APARCAMENT, PER ILLES (2004)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Total
Valorats	478	34	29	541
Sol·licituds	—	—	—	813
Pendents	—	—	—	290

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-88. ÀREA DE VALORACIÓ I ATENCIÓ PRECOÇ

	Total
Unitat d'avaluació, orientació i diagnòstic, primeres entrevistes (millora del desenvolupament dels infants)	237
Unitat de tractament: logopèdia (infants atesos)	32
Atenció precoç (infants atesos)	111
Fisioteràpia (infants atesos)	27

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-89. INFORMACIÓ I TRAMITACIONS DELS CENTRES BASE DE MENORCA I EIVISSA/FORMENTERA

	Menorca	Eivissa	Total
Informació i tramitació de valoracions de grau de minusvalidesa	199	288	487
Informació i tramitació de pensions no contributives	457	402	859
Informació i ajudes individuals	46	21	67
Informació i tramitació de la targeta acreditativa del grau de minusvalidesa	127	135	262
Informació i tramitació de la targeta bàsica	682	939	1621
Revisions anuals LISMI	—	18	18
Revisions anuals FAS	—	15	15

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-90. ÀREA D'ORIENTACIÓ CAP A L'OCUPABILITAT

	Total
Nre. d'actuacions d'orientació ocupacional	841
Emissió de la fitxa de certificat de demanda d'ocupació	453
Valoracions laborals	454
Certificats d'aptitud, emesos a petició del SOIB	148
Certificats d'aptitud i adaptacions de temps i mitjans	238
Estudis i consultes (accessibilitat i eliminació de barreres arquitectòniques/ajudes tècniques)	31

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

9.2.4.2. La gestió de plans i de programes

Dins l'apartat de gestió de plans i programes s'ha dut a terme el Programa d'ajudes per crear centres i serveis per a la gent gran i per a les persones discapacitades, mitjançant convenis de caràcter plurianual que es preveuen dins l'anomenat Pla 10

(es pretén establir una xarxa de centres d'atenció basat en l'equipament, l'adquisició, l'obra o altres inversions), tal com es veu en el quadre III-91.

També, s'ha dut a terme el Pla d'acció integral per a persones amb discapacitat. (Vegeu el quadre III-92.)

QUADRE III-91. CONVENIS PLURIANUALS PER A LA CREACIÓ DE CENTRES I SERVEIS PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT. PLA 10 (2004)

Beneficiari	Nom del centre	Activitat finançada	Quantitat subvencionada
Convenis signats l'any 1997			
Consell Insular de Menorca (Trepucó)	Centre de disminuïts de Trepucó	Obres (en construcció)	36.057,84
Convenis signats l'any 1998			
Consell Insular de Menorca (Bintaufa)	Centre ocupacional de Bintaufa	Obres i equipament	21.038,31
Federació Coordinadora de Minusvàlids de les Balears	Federació Coordinadora de Minusvàlids de les Balears	Adquisició	15.385,91
Patronat Agrupació Pro-Minusvàlids de la Comarca d'Inca	Residència per a persones amb minusvalidesa severa	Obres i equipament	69.574,31
Convenis signats l'any 1999			
Consell Insular de Menorca (Trepucó)	Centre de disminuïts de Trepucó	Equipament	13.415,72
Total			155.472,09

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-92. PROGRAMES DEL PLA D'ACCIÓ PER A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT (2004)

Entitat	Projecte	Destinació	Nre. de beneficiaris	Quantitat subvencionada*
ABDEM (Associació Balear d'Esclerosi Múltiple)	Centre de Dia per a afectats d'esclerosi múltiple	MP	120	12.500,00
ASPAYM-BALEARES (Associació de Paraplègics i grans minusvàlids de les Balears)	Atenció personal i vida autònoma	MP	12	4.000,00
Associació Es Garrover	Sínia 2004 - Vers la inserció laboral	MP	80	7.000,00
AMADIBA (Associació de Mares de Discapacitats de les Balears)	Programa anual de suport i respir familiar 2004	MP	122	30.000,00
AMADIBA	Programa anual d'activitats d'oci i esport 2004	MP	400	13.911,69
AMADIP (Associació Mallorquina per a Persones amb Disminució Psíquica)	Oci, vacances i escola d'estiu per a persones amb discapacitat intel·lectual	MP	220	14.000,00
Consell Insular de Menorca	Ampliació del programa de suport a les persones amb discapacitat i les seves famílies	MP	50	6.000,00
Coordinadora de Minusvàlids de Menorca	Monitors per a platja adaptada (Platja Santadria-Ciutadella de Menorca)	MP	200	5.000,00
Ajuntament de Ciutadella	Aula d'estimulació multisensorial (Pavelló Municipal d'Esports-Ciutadella)	MP	53	5.000,00
Total				97.411,69

1. Manteniment de places (MP).

* En euros.

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

Finalment, cal esmentar el Programa d'integració social (mitjançant convenis de col·laboració), tal com reflecteix el quadre III-93.

Quant als programes del Pla d'acció, es tracta de subvencions per a corporacions locals i entitats privades sense ànim de lucre per dur a terme projectes que responguin a les línies del Pla d'acció integral de persones amb discapacitat, amb la finalitat d'impulsar la rehabilitació socio-sanitària i/o l'atenció integrals. Són projectes cofinançats conjuntament pel Ministeri de Treball i Afers Socials (MTAS) i la comunitat autònoma de les Illes Balears. El nombre total d'expedients tramitats va ser de quaranta-quatre; el nombre d'expedients concedits, nou, mentre que els denegats varen ser trenta-cinc.

Cal anotar també el conveni subscrit amb la Universitat de les Illes Balears (UIB) per subvencionar la matrícula de les persones amb discapacitat, amb una quantia total de 12.000 euros.

Pel que fa a les pensions i a les prestacions econòmiques, cal dir que els beneficiaris de la Llei d'integració social dels minusvàlids (LISMI) durant l'any 2004 han experimentat un descens significatiu (similar a l'any 2003). Dels 626 beneficiaris que hi havia al començament de l'any, es va passar a 550 en data 31 de desembre del 2004. Pel que fa al fons d'assistència social (FAS), s'han generat un total de 2.008 nòmines mensuals per raó de malaltia i, d'aquestes, se n'han revisat 143 expedients amb la corresponent extinció de dret. Respecte de la revisió

QUADRE III-93. PROGRAMA D'INTEGRACIÓ SOCIAL. CONVENIS DE COL·LABORACIÓ

Entitat	Projecte	Quantitat subvencionada*
Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca	Programa relatiu a l'atenció de les persones discapacitades fora de les Balears	9.249,00
Ajuntament de Palma (L'Institut)	Atenció i seguiment persones adultes incapacitades judicialment o en procés d'incapacitació (IATAM)	48.050,91
Consell Insular de Menorca	Atenció i seguiment persones adultes incapacitades judicialment o en procés d'incapacitació (IATAME)	38.461,00
Consell Insular d'Eivissa i Formentera	Programa d'acció tutelar de persones adultes incapacitades o en procés d'incapacitació a Eivissa i Formentera (IATAM)	40.000,00
Coordinadora - Federació Balear de Persones amb Discapacitat	Manteniment de la infraestructura tècnica dels serveis d'atenció a les associacions federades de la Coordinadora	110.498,64
Total		246.259,55

* En euros.

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

QUADRE III-94. INGRESSOS A CENTRES RESIDENCIALS (2004)

Centres d'atenció a minusvàlids psíquics	28
Centres d'atenció a minusvàlids físics	3
Centres de recuperació de minusvàlids físics	6
Centres de dia	9
Habitatges tutelats	13
Total	59

Font: Conselleria de Presidència i Esports. Direcció General de Serveis Socials.

anual del manteniment del dret a la pensió no contributiva (PCP) per invalidesa, han estat 1.769 en total, 1.119 de les quals corresponen a manteniment del dret; 74, amb extinció del dret, i 496, amb modificació de la quantia.

Amb relació a les alternatives per a l'habitatge i els centres dia i d'atenció per a persones amb discapacitat, els ingressos que s'han produït al llarg del 2004 es poden observar en el quadre III-94.

9.2.4.3. La Conselleria de Treball i Formació. El Servei d'Orientació de les Illes Balears

En matèria d'inserció laboral en el mercat ordinari és destacable la convocatòria 2004-2005 de serveis d'orientació generals i específics i els itineraris integrats d'inserció mitjançant el finançament dels projectes presentats. Pel que fa als itineraris integrats d'inserció, són aquells projectes adreçats a persones amb discapacitat (a més d'altres col·lectius amb risc d'exclusió) que disposen d'un servei d'orientació específic, complementat amb accions de suport a la inserció i que contribueixen a possibilitar una correcta adaptació a l'empresa. (Vegeu el quadre III-95 i el gràfic III-28.)

Tal com es pot observar, el llistat d'entitats que duen a terme accions d'inserció compreses dins l'objectiu 3 2000-2006, eix 7 (d'integració laboral de les persones amb especials dificultats), mesura 1 (donar suport a la inserció de les persones amb discapacitat en el mercat laboral), ens fa entendre la importància dels esforços per tal d'aconseguir la inserció laboral normalitzada d'aquests treballadors.

9.2.4.4. La Mesa per a la Inserció Laboral de Persones amb Discapacitat amb Necessitat de Suport

La Mesa per a la Inserció Laboral de Persones amb Discapacitat amb Necessitat de Suport es va constituir formalment mitjançant conveni el 4 de juliol del 2001, per iniciativa del Departament de Serveis Socials del Consell de Mallorca i la Regidoria de Serveis Socials de l'Ajuntament de Palma; a més de tenir un caràcter autonòmic, en formen part el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, l'Institut de Formació i Ocupació (IFOC) de l'Ajuntament de Calvià i les entitats següents: la Coordinadora de la Federació Balear de Persones amb Discapacitat, AMADIP-ESMENT, l'Associació

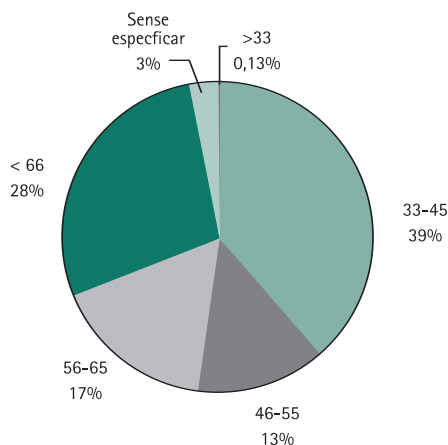
QUADRE III-95. ENTITATS DE LA XARXA D'ORIENTACIÓ LABORAL. OBJECTIU 3. EIX 7. MESURA 1 (2004)

Entitat	Usuaris met/col	Acció formativa	Localitat	Imp. total	Imp.resol.	Total elegib.	
Valoracions del grau de minusvalidesa	151	711	Programa guia dedesenvolupament, eix 7, mesura 1. Desenvolupament d'itinerari integrat d'inserció i servei d'orientació específic per a discapacitats del municipi de Calvià de la Fundació Deixalles	Calvià	170.000,00	170.000,00	162.024,21
UNAC	457	711	Itinerari integral d'orientació, formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat física, psíquica i sensorial de les Balears	Palma	430.283,04	430.283,04	407.159,73
ASPAS	92	712	Projecte d'itinerari integrat d'inserció per a persones amb discapacitat auditiva	Palma	141.777,55	141.777,55	141.777,55
AMADIP-ESMENT	141	711	Itinerari integral d'orientació, formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat intel·lectual de Mallorca	Palma	301.480,51	301.480,51	292.106,10
ASPROM	19	711	POIM 2003/2004. Programa d'Orientació Individual per a Dones	Palma	117.896,31	117.896,31	81.453,92
ASPROM	279	712	SELADIS 2003/2004. Servei d'informació, orientació i assessorament laboral de persones amb discapacitat	Palma	119.435,10	119.435,10	95.582,32
Coordinadora - Federació Balear de Persones amb Discapacitat	90	712	ZENIT. Servei d'orientació i suport a la formació per a persones amb discapacitat	Palma	85.234,00	85.234,00	85.234,00
Ajuntament de Calvià	217	712	Servei d'integració formativa i laboral de persones amb discapacitat de Calvià	Calvià	152.066,14	117.505,65	127.999,80
Consell Insular d'Eivissa i Formentera	111	712	SAIL-PD. Servei d'assessorament i inserció laboral per a persones amb discapacitat	Palma	128.617,86	99.386,53	128.617,85
Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca (Consell de Mallorca)	175	711	ERGON. Projecte d'itinerari integral d'inserció	Palma	93.812,97	72.491,84	93.812,97
Coordinadora de Minusvàlids de Menorca	214	711	PIL. Servei d'orientació i suport a la formació i inserció laboral de les persones amb discapacitats	Ciutadella	193.000,00	164.000,00	163.413,19
Consell Insular de Menorca	31	711	Itinerari integrat d'inserció per a persones amb discapacitat	Ciutadella	77.000,00	59.500,00	70.703,38
Ajuntament de Palma	195	711	PALMA SEGLE XXI	Mallorca	409.819,82	307.364,87	

1. Referència a la seva ubicació física de gestió però estenen la seva execució més enllà de la seva delimitació municipal, és a dir, de caire insular (exceptuant els senyalats amb asterisc).

Font: Servei d'Orientació Laboral (SOIB).

Gràfic III-28
Percentatge d'usuaris atesos segons el grau de minusvalidesa
en els serveis específics d'orientació laboral (2004)

Font: SOIB.

Mallorquina per a la Salut Mental (Gira-sol), l'Associació de Pares i Amics del Sord (ASPAS), l'Institut de Treball Social i Serveis Socials i la Coordinadora de Minusvàlids de Menorca. S'ha de subratllar que aquesta entitat (Mesa, 2005) va néixer amb la intenció de coordinar els programes dirigits a promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat amb necessitats de suport

en el mercat ordinari mitjançant la metodologia del treball amb suport.

Els diferents programes inclosos en la Mesa han atès un total de 1.133 persones durant els deu primers mesos del 2004. Es fa un resum de les principals dades tant de les persones ateses com dels resultats en els quadres III-96 a III-99.

QUADRE III-96. INSERCIÓ LABORAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT I NECESSITAT DE SUPORT. INDICADORS DE LES ACCIONS DE LA TAULA (2004)

Nombre de treballadors	493
Total de contractes	582
Contractes nous	326
Contractes renovats	91
Contractes mantinguts	165
Contractes indefinits	154
Usuaris en formació	270
Usuaris en recerca de feina	324
Empreses col·laboradores	348

Font: Memòria de gestió de la taula per a l'inserció laboral de persones amb discapacitat i necessitat de suport. Any 2004.

QUADRE III-97. INSERCIÓ LABORAL DE PERSONES AMB DISCAPACITAT I NECESSITAT DE SUPORT. USUARIS ATEOSOS PER SEXE, EDAT I TIPUS DE DISCAPACITAT (2004)

Valoracions del grau de minusvalidesa

Segons sexe		
Dones	525	46,30%
Homes	608	53,70%
Total	1.133	100%
Segons l'edat		
16-24	314	27,70%
25-29	211	36,80%
30-34	179	15,80%
35-45	259	22,90%
> 45	170	15,00%
Total	1.133	100%
Segons el tipus de discapacitat		
Discapacitat física	181	16,00%
Discapacitat intel·lectual	417	36,80%
Discapacitat auditiva	141	12,40%
Amb trastorn de salut mental	157	13,90%
Discapacitat sensorial	5	0,40%
Joves amb NEE	88	7,80%
Multidiscapacitat	144	12,70%
Total	1.133	100%

Font: Memòria de gestió de la taula, any 2004.

QUADRE III-98. CONTRACTES TEMPORALS DE MINUSVALIDESA CONVERTITS EN INDEFINITS, PER SEXE I EDAT (2004)

	Homes	Dones
< 25	5	2
25-29	4	1
30-39	19	5
40-44	9	3
>=45	11	7
Total	48	18

Font: INEM.

**QUADRE III-99. NOMBRE DE CONTRACTACIONS REALITZADES
EN ELS CENTRES ESPECIALS DE TREBALL 2004)**

Indefinites a temps complet	51
Indefinites a temps parcial	1
De durada determinada a temps complet	100
De durada determinada a temps parcial	32
Total de contractes subscrits	184

Font: SOIB.

9.2.5. L'INSTITUT DE SERVEIS SOCIALS I ESPORTIUS DE MALLORCA (ISSEM)

Mitjançant la Llei 14/2001, de 29 d'octubre, es varen atribuir als consells insulars competències en matèria de serveis socials i seguretat social. Aquesta llei va ser modificada per la Llei 10/2003, de 8 de juliol, que va fixar com a data d'efectivitat d'atribució de competències al Consell de Mallorca l'1 de gener del 2004. D'altra banda, davant la desaparició de l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS), des del Consell de Mallorca es va crear Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca, com a òrgan de gestió integrada dels serveis socials transferits i propis.⁴⁵

S'ha de dir que la resituació de les competències transferides, a més de les pròpies, no ha estat fàcil, atesa la incertesa que ha generat en els usuaris a l'efecte de tramitacions i de sol·licituds de recursos per a persones amb discapacitat (sobretot pel que fa a les alternatives residencials i d'habitatge).

Entre els programes que s'han dut a terme cal anotar la concertació i la reserva de

places en la xarxa d'atenció a les persones amb discapacitat des de les diferents modalitats residencials: centre de dia, habitatges tutelats, residències i centres ocupacionals. A més, també s'ha dut a terme el programa de valoració, orientació i seguiment d'ingressos en centres de la xarxa d'atenció, i se n'han adequat i ajustat els recursos en funció de les demandes de plaça dels usuaris. També dins el programa de concertació de places es duen a terme accions complementàries, com l'atenció primerenca, l'ajust personal i social i el transport. (Vegeu el quadre III-100.)

També des de l'Institut s'ha dut a terme el programa transferit de l'IBAS sobre les subvencions individuals per a persones amb discapacitat per tal de proporcionar ajudes per a la rehabilitació, per a la mobilitat i la comunicació, per a l'augment de la capacitat de desplaçament, i ajudes tècniques, a més de pròtesis i òrtesis.

En matèria d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques l'Institut ha desenvolupat, en aquest terreny, el pro-

45. La Llei d'acompanyament dels pressuposts del 2004 va incloure la desaparició de l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS) i la transferència de la major part del seu personal (un total de 474 persones) al recentment creat Institut de Serveis Socials i Esportius del Consell de Mallorca, l'1 de gener del 2004.

QUADRE III-100. PROGRAMES PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT DE L'ISSEM (2004)

	Cost (en euros)	Nombre d'usuaris	Mitjana anual	Mitjana mensual	Fonts finançament
Concertació i reserva de places a la xarxa d'atenció		1.063*	11637,82	969,82	S'Institut, Conselleria de Presidència, CAIB
Aportacions de les famílies	1.097.251,9				
S'Institut, Conselleria de Presidència, CAIB	12.371.005,0				
Total del cost dels concerts	13.468.256,9				
Activitats complementàries a la concertació de places	1.186.874,42	7.043	168,52	14,04	S'Institut
Programa de valoració, orientació i seguiment d'ingressos a centres de la xarxa d'atenció	298.823,23	255 sol·licituds d'ingrés a centres valorades			S'Institut
Promoció a l'accessibilitat integral (Mallorca)	212.526.29,00				S'Institut
Subvencions individuals	67.998,18	164	414,62	34,55	S'Institut
Itinerari integral d'inserció de discapacitats ERGON i suport a la qualitat de vida	1.037.399,98	176 (146 han aconseguit contracte de treball)			S'Institut, Conselleria de Treball i Formació, CAIB
			5894,32	491,19	

* Places concertades.
 Font: Dades aportades per l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

grama de promoció de l'accessibilitat integral a l'illa de Mallorca, que ha dut ha terme l'avaluació i l'assessorament a les entitats públiques i privades de l'illa que ho han sol·licitat, primordialment els ajuntaments. Concretament, s'han fet 236 visites tècniques, 195 informes tècnics, 84 consultes externes, a més de 10 reunions de la Mesa per a l'Accessibilitat.

Per acabar, s'ha d'esmentar el programa ERGON (que articula, a més de l'Institut, ASPAS, la Federació de la Coordinadora de Minusvàlids i INTRESS-Ajuntament de Lluçmajor), que implica dur a terme un itinerari integral d'inserció per a les persones amb discapacitat intel·lectual, auditiva i física o plurideficiència mitjançant la modalitat de treball amb suport subvencionat en part pel SOIB mitjançant el Fons Social Europeu (objectiu 3, eix 7, mesura 1). (Vegeu el quadre III-95.) Com a complementarietat de l'itinerari, també s'han dut a terme tres cursos de formació prelaboral (ajudant de jardiner a vivers, ajudant de cuina i rebosteria, i ajudant de bugaderia), en què s'han format quaranta-cinc alumnes amb discapacitats significatives.

S'ha de ressenyar la posada en marxa del suport a la qualitat de vida per als treballadors amb discapacitats significatives, que a partir de la consecució i del manteniment d'un lloc de treball en el sistema ordinari (mitjançant el treball amb suport) implementa tot un seguit d'accions centrades en la persona que pretenen millorar-ne la independència i l'autoestima emprant els recursos comunitaris més adients i normalitzadors. (Vegeu el quadre III-100.)

Paral·lelament a tots aquests programes, des de l'Institut de Serveis Socials s'han dut a terme, des d'un caire de transversalitat, actuacions per a la millora de la igualtat d'oportunitats dels col·lectius més necessitats i, entre aquests, el de les persones amb discapacitat. Es tracta del Programa de convivència, respir i formació, amb un cost de 180.303,75 euros, amb la col·laboració de la Conselleria de Turisme de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en què s'han fet estades i trobades en hotels per als familiars de les persones amb discapacitat, amb la intenció de crear un espai de convivència i de respir, a més de contribuir a millorar la informació i la formació que tenen els participants.

9.2.6. LES DROGUES

El Pla autonòmic de drogues del Govern de les Illes Balears (Conselleria de Salut i Consum) té com a objectius principals planificar, impulsar, coordinar i avaluar les actuacions en matèria de drogodependències a tot el territori de les Illes Balears; participar en els òrgans de coordinació del Pla nacional sobre drogues, i gestionar els centres i els serveis propis de la Conselleria en aquest camp.⁴⁶

Respecte de l'ordenació de les accions en aquesta matèria, cal fer referència a la recent Llei 4/2005, de 29 d'abril, sobre drogodependències i altres addiccions a les Illes Balears.⁴⁷ Té com a objecte ordenar i regular les competències, les activitats i les funcions en matèria de drogodependències i altres addiccions de les admi-

46. *Pla autonòmic de drogues. Memòria 2004*, Palma, Conselleria de Salut i Consum.

47. BOE núm. 131, de 2 de juny del 2005.

nistracions públiques de les Illes Balears. N'exclou les addiccions derivades d'ingerir begudes alcohòliques.

Una de les funcions més importants d'aquest pla és coordinar totes les actuacions en matèria de drogues que duen a terme a les Illes Balears les entitats públiques, locals, estatals o autonòmiques, en matèria de prevenció primària, d'assistència i d'inserció. Per dur a terme aquesta tasca, una font molt important de recursos és la disponibilitat d'informació actualitzada.

Respecte d'aquesta qüestió, la disponibilitat d'informació sobre drogues a través de l'Observatori Espanyol sobre Drogues (OED),⁴⁸ permet obtenir una visió global de l'evolució i les característiques del consum de drogues a partir de diverses fonts d'informació: els indicadors de problemes de drogues (el tractament, les urgències i la mortalitat), gestionats des del 1987 dins el marc del Pla nacional sobre drogues (PNSD), amb la col·laboració de les comunitats autònomes. En aquest apartat farem referència a les dades epidemiològiques de consum de la població general i escolar de les Illes Balears procedents de l'explotació de les dades de l'enquesta domiciliària sobre drogues 2001 i l'enquesta sobre drogues a la població escolar 2004, així com d'altres fonts permanents d'informació de l'Observatori, gestionades pel Servei d'Epidemiologia de la Direcció General de Salut Pública de la Conselleria de Salut i Consum. Concretament, les admissions a tractament per consum de substàncies psicoactives el 2003, les

morts per reacció aguda a substàncies psicoactives el 2003 i les dades sobre urgències hospitalàries per consum de substàncies psicoactives el 2004.

9.2.6.1. Dades generals de consum

D'acord amb els resultats de l'explotació de les dades de les Illes Balears de l'enquesta domiciliària 2001, la substància més consumida per la població és l'alcohol (pel 93,1% de la població), seguida del tabac (81,5%). Entre les substàncies il·legals, el cànnabis és la més consumida. En el darrer any l'ha consumida el 18,1% de la població, el doble que la mitjana nacional, la qual cosa ens situa com una de les comunitats de més consum. (Vegeu el quadre III-101.)

El mateix es produeix amb relació a les altres substàncies. Tant la cocaïna com l'èxtasi són consumides pel doble de la població de les Balears respecte de la mitjana espanyola. Les altres substàncies, com els al·lucinògens, les amfetamines i l'heroïna, tot i que són menys consumides, també tenen major incidència en la població balear.

9.2.6.2. Consum per illes

Les diferències per illes són considerables, en especial pel que fa a les drogues il·legals. Menorca presenta els majors percentatges de consum en gairebé totes les substàncies, llevat de la cocaïna, substància consumida de manera més important a les Pitiüses. (Vegeu el quadre III-102.)

48. Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues (2003), *Informe número 6. Observatorio Español sobre Drogas*, Madrid, Ministeri de l'Interior.

QUADRE III-101. CONSUM DE SUBSTÀNCIES DIVERSES (2004)

Substància	Consum alguna vegada (%)	Consum el darrer any (%)		Edat mitjana d'inici
		Balears	Espanya	
Alcohol	93,1	75,0	77,4	16,5
Tabac	81,5	50,5	45,5	16,0*
Cannabis	39,5	18,1	9,9	18,8
Cocaïna	11,3	4,7	2,6	19,8
Èxtasi	10,5	4,2	1,8	20,2
Tranquil·litzants	4,1	2,5	2,5	25,0
Al·lucinògens	2,6	1,7	0,7	19,0
Speed - amfetamines	2,6	0,5	1,2	18,2
Heroïna	2,5	0,4	0,1	19,4
Inhalant	1,0	0,1	0,1	15,7

* L'edat mitjana d'inici al tabac és la indicada, però l'edat mitjana d'inici en el consum diari és de 18,1 anys.

Font: Conselleria de Salut i Consum.

QUADRE III-102. CONSUM DIFERENCIAL EN L'ÚLTIM ANY DE DIVERSES SUBSTÀNCIES PER ILLES (2001)

Substància	Mallorca (%)	Menorca (%)	Pitiüses (%)
Alcohol	75,1	77,2	73,3
Tabac	49,7	57,2	51,0
Cannabis	15,6	28,4	27,8
Cocaïna	3,2	6,3	8,2
Èxtasi	3,4	10,2	5,5
Tranquil·litzants	1,7	7,5	3,9
Al·lucinògens	1,4	5,2	1,0
Speed - amfetamines	0,1	3,0	1,7
Heroïna	0,3	0,8	1,0
Inhalant	0,0	0,8	0,0

Font: Conselleria de Salut i Consum.

Amb relació al consum de les tres substàncies il·legals més consumides per la població més jove, a les tres illes els percentatges de consum són molt importants tant del cànnabis com de la cocaïna i l'èxtasi. (Vegeu el quadre III-103.)

Tenint només en compte aquests dos grups d'edat, les discrepàncies són encara més importants. El consum que en fan els menors de devuit anys a les illes de Menorca i les Pitiüses es pot considerar un fenomen social de primer ordre. El mateix

**QUADRE III-103. CONSUM DIFERENCIAL SEGONS ILLES
I GRUPS D'EDAT MÉS JOVES (2001)**

Substància	Mallorca (%)		Menorca (%)		Pitiüses (%)	
	<18	18-25	<18	18-25	<18	18-25
Cannabis	33,5	36,7	57,1	73,0	35,9	39,6
Cocaïna	3,6	8,8	16,3	21,3	20,3	9,5
Èxtasi	9,2	13,9	39,9	30,6	50,2	8,0

Font: Conselleria de Salut i Consum.

es pot dir del consum del grups de població que tenen entre devuit i vint-i-cinc anys. (Vegeu el quadre III-101.)

9.2.6.3. Anàlisi comparativa amb Espanya

Altres dades importants per conèixer el consum de drogues de la població espanyola són les procedents de l'explotació de l'enquesta estatal sobre drogues en ensenyaments secundaris (dels catorze als devuit anys) pel que fa a la població de les Illes balears, disponible el 2004.

L'inici en el consum de substàncies psicoactives es produeix amb l'alcohol als 13,8 anys, molt abans de l'edat legal permesa. Respecte de l'edat d'inici de la resta de substàncies, es produeix entre els catorze i els quinze anys. Amb aquesta dada com a referència, els joves dels catorze als devuit anys de les Illes Balears declaren un consum d'alcohol en el darrer mes del 63,3%; més d'un terç d'aquesta població consumeix cànnabis (26,5%), 3,5 punts per damunt el consum de tabac (23,0%). De la resta de substàncies il·legals, els tranquil·lizants (2,8%), la cocaïna (2,4%) i els al·lucinògens

(2,1%), són les més consumides. Respecte del consum del conjunt de la població espanyola de la mateixa edat, aquests joves consumeixen les diferents substàncies de manera similar, excepte en el cas del consum del tabac i de cocaïna, més baix en els joves balears, i el consum de cànnabis, lleugerament més elevat en el cas del joves de les Illes Balears. (Vegeu els quadres III-104 i III-105.)

9.2.6.4. Consum per gèneres

Analitzant de manera més concreta les prevalences de consum de les diferents substàncies (alguna vegada, en els darrers dotze mesos i en els darrers trenta dies) per sexes, tal com es recull en el quadre III-162, les dones han consumit alguna vegada —(i de manera més important que els homes del mateix grup d'edat— substàncies com l'alcohol, el tabac, els tranquil·lizants, el cànnabis, la cocaïna i l'èxtasi. Aquestes diferències percentuals són més importants en el cas del tabac, els tranquil·lizants i l'alcohol. En el cas dels homes, el consum de substàncies psicoactives és major que el de les dones en el consum d'heroïna, d'estimulants del tipus amfetamines i d'*speed*, al·lucinò-

QUADRE III-104. EDAD MITJANA D'INICI DEL CONSUM, PER SUBSTÀNCIES (2004)

Alcohol*	13,8
Tabac**	14,4
Cannabis	14,5
Cocaïna	15,5
Èxtasi	15,0
Al·lucinògens	15,1
Tranquil·litzants	14,5
Heroïna	14,2
<i>Speed</i>	15,5
Substàncies volàtils	14,4

* Consum per primera vegada.

** Consum diari

Font: Conselleria de Salut i Consum.

QUADRE III-105. CONSUM PER SUBSTÀNCIES, ÚLTIM MES DEL 2004

	Balears	Espanya
Alcohol	63,3	64
Cannabis	26,5	25
Tabac	23,0	28,7
Tranquil·litzants	2,8	2,4
Cocaïna	2,4	3,6
Al·lucinògens	2,1	1,4
Substàncies volàtils	1,4	1,1
<i>Speed</i>	1,1	1,6
Èxtasi	0,9	1,3
Heroïna	0,5	0,4

Font: Conselleria de Salut i Consum.

gens i substàncies volàtils. Respecte del consum que ambdós declaren durant els darrers dotze mesos, les dones mantenen un consum d'alcohol i de tranquil·litzants superior al dels homes. D'altra banda, els homes mantenen el consum de les drogues consumides alguna vegada respecte de les dones i, a més, augmenten el con-

sum de cànnabis, de cocaïna i d'èxtasi. En el consum declarat per aquests joves durant els darrers trenta dies, les dones consumeixen en un percentatge més alt que els homes substàncies com l'alcohol, el tabac i els tranquil·litzants. D'acord amb aquestes dades, es pot dir que les dones, tot i que alguna vegada consumeixen gai-

QUADRE III-106. PREVALENCES DEL CONSUM DE DIFERENTS SUBSTÀNCIES SEGONS EL SEXE (2004)

	Alguna vegada		Últims 12 mesos		Últims 30 dies	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Alcohol	79,5	82,2	78,9	81,3	62,9	63,7
Tabac	22,7	32,5	—	—	19,1	26,4
Tranquil·lizants	5,7	9,2	3,6	5,8	15	3,9
Cannabis	45,3	46,6	39,6	37,6	27,3	25,7
Cocaïna	6,6	7,4	5,4	4,5	2	2,4
Heroïna	1	0,3	0,7	0,3	0,6	0,3
Speed - amfetamines	3,1	2,9	1,9	1,3	1,3	0,9
Èxtasi	3,6	3,7	2,5	1,4	1,3	0,5
Al·lucinògens	9,7	3,9	7,3	1,8	3,6	0,8
Substàncies volàtils	4,6	2,1	3,7	1,2	2	0,9

Font: Conselleria de Salut i Consum.

rebé totes les drogues en un percentatge més important que els homes, mostren unes freqüències de consum més baixes que els homes, tret de l'alcohol, el tabac i els tranquil·lizants, amb uns percentatges de consum superiors. (Vegeu el quadre III-106.)

9.2.6.5. L'inici del tractament

Segons les dades d'inici dels tractaments (any 2003), notificades pels recursos de tractament de drogodependències a les Illes Balears, el volum més important d'inicis de tractament per drogodependències va ser per opiacis (35,9%), alcohol (31,8%), cocaïna (22,8%), cànnabis (6,3%), estimulants diferents de la cocaïna (1,7%) i hipnòtics i sedants (1,3%). Des d'una perspectiva global per al conjunt de substàncies de manera individual per tipus de substància i d'acord amb el

sexe, aproximadament el 80% són homes i el 20% són dones, excepte en el cas dels hipnosedants, en què les demandes de les dones d'aquest consum són del 34,8%. (Vegeu el quadre III-107.)

La taxa global de les Illes Balears per cent mil habitants va ser de 178 casos. Segons la distribució geogràfica, aquesta taxa és més alta a Eivissa i Formentera, amb 258 casos, seguides de Mallorca, amb 168 casos, i Menorca, amb 149 casos. (Vegeu el quadre III-108.)

9.2.6.6. La mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives

El nombre anual de morts per reacció adversa aguda després del consum no mèdic i intencional de substàncies psicoactives en persones de deu a seixanta-quatre anys en el partit judicial de

QUADRE III-107. NOTIFICACIONS D'INICI DE TRACTAMENT PER DROGODEPENDÈNCIES (2003)

	Opiacis		Cocaïna		Cannabis		Alcohol	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Homes	485	79,0	343	87,7	90	83,3	421	77,2
Dones	129	21,0	48	12,3	18	16,7	124	22,8
Total	614	100	391	100	108	100	545	100

	Hipnòtics i sedants		Altres drogues		Total	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Homes	15	65,2	22	75,9	1.376	80,5
Dones	8	34,8	7	24,1	334	19,5
Total	23	100	29	100	1.710	100

Font: Conselleria de Salut i Consum.

QUADRE III-108. INDICADORS DE TRACTAMENT (2003)

	Taxa per 100,000 habitants
Mallorca	168
Menorca	149,3
Pitiüses	258,2
Total de les Illes Balears	178,4

Font: Conselleria de Salut i Consum.

Palma⁴⁹ durant l'any 2003 va ser de trenta-dos casos. D'aquests, trenta eren homes i dos casos, dones. La mitjana d'edat era de trenta-cinc anys. El mínim era de vint-i-tres anys i el màxim, de cinquanta-sis. L'edat mitjana de defunció ha augmentat més de cinc punts des del 1994. (Vegeu el quadre III-109.)

Respecte de les substàncies psicoactives consumides abans de la mort, vint-i-qua-

tre casos dels trenta-dos havien consumit opiacis; devuit, estimulants; onze, hipno-sedants; un, al·lucinògens; set, cànnabis, devuit, alcohol, i un, altres substàncies.⁵⁰

9.2.6.7. Les urgències hospitalàries en consumidors de substàncies psicoactives

D'acord amb les dades recollides en l'estudi pilot realitzat durant l'agost del 2004

49. Dades a les Illes Balears obtingudes a partir del sistema d'informació permanent sobre l'addicció a drogues de l'Observatori Espanyol sobre Drogues 2003, Servei d'Epidemiologia, Direcció General de Salut Pública, Conselleria de Salut i Consum.

50. SEITM 2003, Servei d'Epidemiologia, Direcció General de Salut Pública, Conselleria de Salut i Consum.

QUADRE III-109. NOMBRE DE MORTS PER REACCIÓ AGUDA A SUBSTÀNCIES PSICOACTIVES (1994-2003)

Any de defunció	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Nombre	33	38	39	51	38	42	48	41	44	32
Mitjana	30,15	32,03	32,46	31,00	31,97	30,98	32,23	32,66	33,73	35,53
Mínim	18	15	16	18	18	16	19	22	20	23
Màxim	50	70	48	56	46	48	43	47	59	56

Font: Conselleria de Salut i Consum.
Fins a l'any 1995 només es recollien les morts per opiàcis i cocaïna.

a l'Hospital de Can Misses d'Eivissa per valorar la viabilitat de l'indicador d'urgències hospitalàries en els consumidors de drogues,⁵¹ en els 198 casos que es varen seleccionar la urgència tenia relació directa amb el consum de drogues. Les drogues mencionades amb més freqüència són els estimulants (45%) i l'alcohol (25,3%). (Vegeu el quadre III-110.)

9.2.7. LA IMMIGRACIÓ⁵²

La població immigrant es troba en un procés d'adaptació a la nostra societat. Això implica l'existència d'unes circumstàncies socials característiques que és necessari que considerin les institucions i tots aquells implicats en la inserció d'aquestes persones. Aquest informe es limita a con-

QUADRE III-110. DROGUES RELACIONADES AMB URGÈNCIES PER CONSUM DE DROGUES (2004)

	Nombre	%
Opiàcis	13	6,6
Estimulants	89	44,9
Hipnosedants	15	7,6
Al·lucinògens	5	2,5
Volàtils	1	0,5
Cannabis	11	5,6
Alcohol	50	25,3
Altres drogues	3	1,5
Droga desconeguda	11	5,6
Total	198	100,0

Font: Conselleria de Salut i Consum.

51. D'acord amb els resultats d'aquest estudi, a partir del gener del 2005 es recullen aquestes dades de manera sistemàtica. Servei d'Epidemiologia, Direcció General de Salut Pública, Conselleria de Salut i Consum.

52. Sobre immigració i mercat de treball, vegeu l'apartat 1 del capítol II.

cretar la situació jurídica i laboral en què es troba aquest col·lectiu i, així mateix, esmenta diversos programes duts a terme a la comunitat autònoma.

9.2.7.1. El marc legislatiu

El creixement demogràfic d'aquesta població, així com la mobilitat i l'heterogeneïtat que la caracteritzen, sense cap dubte han estat factors influents a l'hora de regular els aspectes legislatius sobre la seva situació jurídica al nostre estat. A aquests factors s'han afegit altres dificultats, com el fet d'arribar a un consens entre totes les forces polítiques i socials implicades. Així, doncs, el marc legislatiu ha estat sotmès a continus canvis i reformes.

Una passa important es va fer amb l'aprovació de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, per la qual es varen establir els drets i les llibertats dels estrangers en el territori espanyol, així com les disposicions que tendeixen a reduir la desigualtat social i afavorir la integració en la nostra societat. Les successives modificacions d'aquesta llei varen començar amb la Llei orgànica 8/2000, de 22 de desembre, i posteriorment amb les lleis orgàniques 11/2003, de 29 de setembre, i 14/2003, de 20 de novembre, que va entrar en vigor el 22 de desembre del 2003. La darrera reforma legislativa apareix amb el Reial decret 2393/2004, de 30 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica, que estableix en la disposició addicional tercera l'encàrrec al Govern d'adaptar a les seves previsions el Reglament d'execució de l'esmentada Llei 4/2000, d'11 de gener. La reforma incorpora les línies d'actuació que recomana la Unió Europea i el nou repartiment de competències conse-

qüència de l'assumpció del Ministeri de Treball i Afers Socials del desplegament de les polítiques del Govern en matèria d'estrangeria i d'immigració.

Aquest decret ha establert una sèrie de reformes importants, com és el cas dels requisits i les circumstàncies que poden incidir en l'autorització a un estranger per residir i per treballar a Espanya. Referent a això, la reforma marca un doble objectiu: d'una banda, dinamitzar el procés d'autoritzacions que es basen en llocs de feina vacants per als quals els empresaris no troben treballadors residents per ocupar-los; de l'altra, es pretén augmentar el control en la concessió de les autoritzacions.

El punt que ha originat més controvèrsia social és el que adverteix de la circumstància excepcional deguda al gran contingent de persones estrangeres que resideixen i treballen a l'Estat espanyol de manera irregular, perquè no disposen dels documents i de les autoritzacions necessaris. En virtut d'aquest fet, es paralitza temporalment el tràmit habitual sobre la base de la normativa sobre l'admissió de treballadors (els immigrants que vulguin desenvolupar una activitat laboral hauran de venir des de l'origen amb un visat que els habiliti per treballar o per cercar feina). Per controlar aquest procés s'exigirà que siguin els mateixos empresaris els que presentin la sol·licitud d'autorització i el contracte que els vincula amb el ciutadà estranger que es pretén regular. Aquesta exigència té com a excepció el treball de servei domèstic per hores.

La disposició transitòria tercera es refereix al procés de normalització. En l'apartat

primer s'estableixen les condicions generals per poder optar a aquesta situació i s'especifica un termini de tres mesos, comptador a partir de l'entrada en vigor del Reglament. Així, es disposa per als empresaris que pretenguin contractar un estranger la possibilitat d'obtenir una autorització inicial de residència i treball si es compleixen els requisits següents:

- Que el treballador estigui empadronat a Espanya durant sis mesos, com a mínim, abans de l'aprovació del Reglament.
- Que hi hagi un contracte signat per a un període mínim de sis mesos.
- Que es compleixin els requisits establerts en l'article 50 del Reglament de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, per atorgar una autorització per treballar, llevat del que disposen els paràgrafs a), b) i g).

9.2.7.2. Els programes socials

La Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports desenvolupa i finança un programa per afavorir l'accés dels immigrants als habitatges en règim de lloguer. El 2004 s'han fet un total de 305 demandes, a partir de les quals han resultat 231 persones allotjades en 63 habitatges, amb un preu mitjà de la renda mensual de 389,50 euros.

El Ministeri de Treball i Afers Socials i la comunitat autònoma de les Illes Balears, a través dels programes d'integració social dels immigrants, cofinancen projectes que propicien la integració d'aquesta població a través d'accions d'informació, d'orienta-

ció i d'assessorament sociolaboral. Durant l'any 2004 s'ha finançat el 35,75% del total pressupostat dels programes que duen a terme l'Ajuntament de Palma i els consells insulars de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera.

Amb la Resolució de la consellera de Presidència i Esports d'11 de juny del 2004, s'aprova la convocatòria d'ajudes per executar projectes d'actuacions de preformació i de formació ocupacional per part d'organitzacions no governamentals emmarcades dins el Fons Social Europeu, dirigides a millorar la situació i a promoure la integració del col·lectiu de persones immigrants. Aquesta convocatòria, a través de la subvenció global, l'ha finançada el Fons Social Europeu, amb 81.136 euros. La resta, que representa l'aportació nacional a la subvenció global, fins al cost total, l'aporta la Direcció General de Serveis Socials (99.166 euros).

Respecte del Pla integral d'atenció a la immigració, des de la Direcció General de Serveis Socials es destaca la importància de la col·laboració institucional, amb representació de totes les illes dels ajuntaments i dels consells, i també d'altres conselleries del mateix Govern balear, mitjançant les comissions interinsulars de coordinació de la xarxa d'atenció als immigrants.

L'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca presenta en el resum del 2004 les dades següents respecte dels programes desenvolupats per atendre els immigrants:

- L'OFIM és un programa que ofereix informació, orientació i assessorament social, laboral i jurídic a la població

immigrant resident als municipis de la part forana de Mallorca, a través de la xarxa de punts d'informació. El Programa ha estat finançat per l'Institut i la Conselleria de Presidència i Esports, amb un cost de 220.856,93 euros, i han atès 2.191 persones.

- El Programa Turmeda ofereix als immigrants allotjament temporal, cobertura de les necessitats bàsiques i un servei de suport a la inserció sociolaboral; està finançat per l'Institut amb un cost de 168.039,17 euros i ha atès 269 persones.
- El Fòrum de la Immigració de Mallorca és un espai de participació, de consulta i de diàleg entre les administracions, les associacions d'immigrants, les entitats socials i les organitzacions no governamentals que treballen amb immigrants. Està finançat per l'Institut amb 8.961,33 euros i se n'han dut a terme dues convocatòries.
- El Programa de Cooperació Internacional per al Desenvolupament està cofinançat per l'Institut i el Consell Insular de Mallorca, amb un cost de 892.243,23 euros; es financen 53 projectes de cooperació a vint-i-tres països del sud.

9.3.

LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

L'estudi de la participació associativa i del moviment associatiu segueix amb la complexitat que l'ha caracteritzat aquests

darrers anys, per la qual cosa fer una anàlisi de tot el sector d'iniciativa social es converteix en una tasca prou complexa. És un sector molt atomitzat i del qual es disposen de poques dades, si bé s'hi observa una tendència de millora.

Per ventura el més destacable del 2004 sigui l'adaptació a la nova llei d'associacions. L'any 2002 es va aprovar la Llei reguladora del dret d'associació, la qual donava un termini de dos anys a totes les associacions legalment constituïdes per adaptar-se a la nova llei i adreçar-se al registre corresponent per mitjà d'una sol·licitud en la qual l'associació asseguràs que els seus estatuts complien la llei publicada o bé que s'hi adaptaven en modificar-se aquells articles dels estatuts que la llei estableix com a obligatoris.

La llei parteix del principi de no-intromissió dels poders públics en la vida associativa i és respectuosa amb el principi d'autoorganització, si bé es limita a preveure que hi hagi una assemblea general, com a òrgan màxim de govern, que s'ha de reunir almenys una vegada l'any, i un òrgan de representació que s'encarregui de la gestió diària. Tres és el nombre mínim de persones que són necessàries per constituir una associació.

El procés d'assessorament a les associacions sense ànim de lucre afectades per aquesta legislació va tenir el suport del Govern de les Illes Balears i dels consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera per tal de facilitar a les entitats associatives adaptar-se a la nova llei. Tot i els esforços, el resultat demostra que no es va arribar a totes les associacions i

que encara ara, atesos els resultats obtinguts, hi ha una important manca d'informació entre les associacions.

Si ens hem d'atendre a les dades facilitades per l'Administració autonòmica, cal dir que el procés d'adaptació a la nova llei ha estat realment baix: davant les 5.652 entitats de caràcter associatiu inscrites en el Registre d'Associacions de les Illes Balears, hi ha constància que unes 2.141 han sol·licitat l'adaptació a la nova llei. Durant el 2004 varen entrar en el Registre d'Entitats Jurídiques, d'acord amb la memòria publicada, 602 sol·licituds d'adaptació a la llei sense modificacions d'estatuts, i 791, amb modificació dels estatuts. La resta varen sol·licitar l'adaptació en altres anys. Per tant, només el 37,88% de les entitats s'ha adaptat a la nova Llei d'associacions.

La principal causa de no adaptar-se a la llei és la inactivitat d'una gran part de les associacions. Hem de tenir en compte que moltes petites associacions hi estan inscrites des dels anys seixanta o setanta i que molts dels membres ja no formen part d'aquestes associacions, amb la qual cosa estan en desús. D'altra banda, pel que fa a les associacions juvenils, hem de tenir present l'edat dels membres: com que només en poden formar part quan tenen entre catorze i trenta anys, una vegada superades aquestes edats, les associacions que hagin constituït també es dissolen.

La situació de les entitats no adaptades no és de baixa, ja que el registre ho és només a l'efecte de publicitat, però sí que pot afectar a la responsabilitat que adquireixen cadascun dels membres de la junta directiva.

D'altra banda, i com a mesures per fomentar l'associacionisme, s'han de d'accentuar la iniciativa del Consell de Menorca, el qual aprovà aquest any el Reglament de participació ciutadana, i la feina realitzada per l'Oficina de Suport a l'Associacionisme, dependent de la Direcció General de Joventut. Aquesta oficina va néixer arran del I Congrés de Participació Social i Voluntariat, que es va fer a Eivissa l'any 2001, en el qual les entitats evidenciaren la necessitat de disposar de suport en temes tan diversos com l'assessorament en l'elaboració de projectes; l'accés a la informació sobre ajudes, beques i altres recursos de finançament; l'intercanvi d'informació entre les associacions; formes fàcils i directes de relació amb l'Administració, etc.

Durant l'any 2004 s'ha ofert assessorament a un total de 199 entitats. A més, les dades aportades per l'Institut en activitats de promoció sociocultural permeten veure que s'ha treballat amb més de 850 associacions, majoritàriament de gent gran, i que els beneficiaris han estat més de 40.325 persones. L'Institut ha dedicat al finançament d'aquests programes la quantitat de 30.049.498,52 euros.

9.3.1. L'EVOLUCIÓ DE LES ASSOCIACIONS REGISTRADES

En el Registre d'Entitats de la comunitat autònoma, que depèn de la Direcció General de Relacions Europees i d'Entitats Jurídiques, l'any 2004 s'han registrat un total de 5.652 associacions. La secció primera, d'associacions en general, té 5.418 registres des de l'any 1964; la secció sego-

na, de federacions, té 78 registres des del 1964, i la secció tercera, d'entitats juvenils, disposa de 156 registres des del 1986.

Durant el 2004 s'hi han fet un total de 311 inscripcions noves:

- Secció 1: 305 associacions
- Secció 2: 3 federacions
- Secció 3: 3 associacions juvenils

A més, s'hi troben registrades un total de 202 fundacions i 35 col·legis professionals.

Pel que fa la Direcció General d'Esports, que gestiona un registre de federacions, clubs esportius i associacions de temps lliure diferent del Registre d'Entitats, les dades facilitades per a l'any 2004 són les següents:

- Federacions: 47
- Clubs esportius: 2.025
- Associacions de promoció del temps lliure i esportives: 296

9.3.2. L'EXCLUSIÓ SOCIAL I LA PARTICIPACIÓ

En els darrers anys, tal com ja apuntaven altres informes, l'actuació de la societat civil en la lluita contra l'exclusió social ha pujat considerablement. Fruit del II Pla estatal del voluntariat 2001-2004, del qual les Balears formen part, han dut a terme diferents accions l'Administració autonòmica, les ONG, algunes corpora-

cions locals —com és el cas de l'Ajuntament d'Eivissa— i la Universitat de les Illes Balears.

En total, s'han executat sis programes, per un valor de d'uns 120.000 euros. A més a més, dins les subvencions que ha ofert el Ministeri de Treball i Afers Socials, i concretament en la convocatòria de subvencions del 0,52 de l'IRPF, s'hi localitzen vuitanta-vuit entitats que desenvolupen accions a les Illes Balears dins els camps de la infància, la joventut, la família, les drogodependències i el VIH, majoritàriament. Dues d'aquestes vuitanta-vuit entitats treballen exclusivament a les Illes Balears i set ho fan conjuntament amb altres comunitats autònomes. La resta d'entitats són d'àmbit estatal.

9.3.3. LES ASSOCIACIONS JUVENILS

L'any 2004 el Consell de la Joventut, conjuntament amb la Conselleria de Presidència i Esports, engegà un projecte anomenat «Situat'», en què va voler recollir informació de totes les associacions de joves i de les entitats prestadores de serveis a la joventut de les Illes Balears. La finalitat era establir un mapa de l'associacionisme juvenil illenc. Tot i que el projecte encara no ha acabat i resta a l'espera de publicar-se, ja hi ha algunes dades que ens permeten afirmar que cada vegada són més les entitats que treballen dins l'àmbit del sector juvenil. De tota manera, és curiós observar que, si bé el fenomen de noves associacions i d'entitats prestadores de serveis creix, només un percentatge molt baix d'entitats es legalitzen com a entitats exclusivament juvenils:

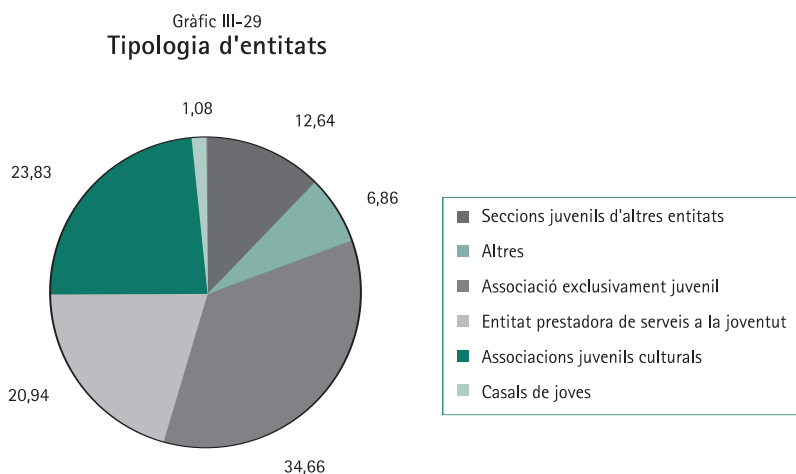
l'any 2003 només ho va fer una entitat i l'any 2004 varen ser tres.

Pel que fa a la tipologia de les entitats, en l'estudi esmentat es veu que el 34,66% correspon a entitats exclusivament juvenils, seguides de les entitats culturals, amb el 23,83%. La tercera tipologia són les que declaren que fan serveis a la joventut, amb el 20,94%. (Vegeu el gràfic III-29 i el quadre III-111.)

En les dades que ha facilitat la Direcció General de Joventut del Govern de les Illes Balears referides al cens d'entitats juvenils i prestadores de serveis a la joventut, hi podem observar que el 2004 el total d'entitats inscrites era de 348, repartides per illes amb la distribució següent: a Mallorca hi havia 276 entitats; a Menorca, 39 entitats, i a Eivissa i Formentera, 33 entitat. Pel que fa a noves inscripcions, se'n produïren 13 en tot l'any.

QUADRE III-111. TIPOLOGIA D'ENTITATS	
Associació exclusivament juvenil	34,66
Entitat prestadora de serveis a la joventut	20,94
Associacions juvenils culturals	23,83
Casals de joves	1,08
Seccions juvenils d'altres entitats	12,64
Altres	6,86

Font: Direcció General de Joventut del Govern de les Illes Balears.

Font: Direcció General de Joventut del Govern de les Illes Balears.